

2010 m. rugsėjo 17 d., penktadienis

Nr. 31–32 (907–908) | Kaina 2,50 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

2

Filharmonija pradeda sezoną

3

Europa – miręs politinis projektas

4

Pokalbis su broliais Presniakovais

6

Paroda „Artscape: Lenkija“

Przemysław Pokrycki. „Vestuvės“. 2006 m.

Fotografo Przemysłavo Pokryckio „Iniciacijos“

9

Vilniaus dokumentinių filmų festivalis

Ankstyva gėlelė davatkų miesčiuke

Paroda „Vytautas Kairiukštis ir jo aplinka“ Nacionalinėje dailės galerijoje

Jolanta Marcišauskytė-Jurašienė

Prieš metus, dairydamasi po Eestijs KUMU sales, su savo šeima pavydė žvelgiant į tenyščę suprematizmo ir konstruktivizmo kūrinių gausą. Tuo tarpu Lietuva teturi Vytauto Kairiukščio ir kelių jo mokinų darbus. Tokia jau ta dailės geografija: Sankt Peterburgo ir Maskvos avangardistai pasklidė po Helsinkį ir Taliną. Net jei Lietuva ir būtų arčiau, ką tik pradėjusi formuoti jos dailės gyvenimo dirva, ardoma politinių vingių, vis vien nebūtų priėmusi tokį meninių iššūkių. Todėl, anot parodos kuratoriaus Viktoro Liutkaus, Kairiukštis Vilniuje – tikrų tikriausia „ankstyva gėlelė“.

Anų laikų Vilnius gyvenimą buvęs dailininko mokinys, rašytojas Rapolas Mackonis atsimena: „Kokie mes buvome vargšai! 1920 metais išigalėjus želgovskiadai, lietuvių intelektualų skaičius tolygiu pradėjo mažėti. Vienus trémė, kiti savo noru palikdavo Vilnių, o šio krašto kilmės lietuvių intelektualai dar tik brendo ir visumoje pasireikštė galėjo daug vėliau. Trūko kvalifikuotų mokytojų, pirmais buvo galima suskaičiuoti žurnalistus, neturėjome rašytojų, kuriems būtų arti širdies paversto krašto likimas. Liūdnai atrodė ir dailininkų gretos. Jas sudarė du žmonės. <...> R. Jakimavičius ir Kairiukštis.“ (LLMA, f. 377, ap. 2, b. 419, l.2)

Gyvendamas lenkų okupuotame Vilniuje, abieji tautų kraujų turintis Kairiukštis buvo „europietiškiausias“ dailininkas, neturėję analogų tarpukario menininkų gretose. Jo estetines pažiūras suformavo revoliucinės euforijos kupina Maskvos avangardo aplinka, pažintis su Kazimieru Malevičiumi, rusų ir lenkų, vėliau italių avangardistais, le-

Vytautas Kairiukštis. Kompozicija. 1923 m.

dinių redaktoriais. Dailininkas palaikė ryšius su lietuvių avangardo šaukliais – keturčiaininkais. Per Parodyje gyvenusį Paulių Galaunę gaudavo įvairių avangardo leidinių, kūrinių reprodukcijų, turėjo sukauptęs nemažą jų biblioteką. Tačiau tuometinė Vilnius publiką dar gyveno užsiėsusia romantinė-mesianinė meno pajauta. Ne geriau buvo ir Kaune. 1920 metų lietuvių meno apžvalgos parodoje Antanas Smetona porino, kad „menas ir kūryba – tai gyvybės klausimas, savo dailės netverdami taptume svetimų vergais“. Parodos dalyvis Justinas Zubrickas (slp. Turčiniškis) rašė apie atperkantį, išvaduojančių meno vaidmenį. O prasidėjės tautinio stiliaus paieškos vajus stabdė natūra-

lius menininkų ieškojimo procesus, integraciją į Europos meno žemėlapį.

Kairiukščio ir jo bendraminčių – lenkų Władysławą Strzemińskį, Henryką Strażewskį, Mieczysławą Szczukos ir kitų 1923 metais Vilniuje surengta „Naujojo meno paroda“ buvo pirmas kubizmo, konstruktivizmo, suprematizmo gūsis, trumpam padarės Vilnių Lenkijos avangardo centru. Paroda sulaukė nemažai susidomėjimo, bet neišvengė ir kritikos bei patyčių. Buvo Kairiukščio mokinys aktorius Juozas Kanopka prisiminimuose apie mokytoją minėti komišką incidentą:

„Vieną dieną, uždarydamas pa-

NUKELTA | 6 PSL.

Septyniasdešimt metų gyvos muzikos

Lietuvos nacionalinė filharmonija pradeda jubiliejinį sezoną

Rugsėjo 18 d. simfoninės muzikos koncertas Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje oficialiai atvers naują, jubiliejinį Filharmonijos renginių sezoną. Ryškū pėdsaką Lietuvos klasikinės muzikos istorijoje palikusios dvi nacionalinės institucijos: koncertinė – Lietuvos nacionalinė filharmonija ir simfoninė – Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras šiais metais pasitiks 70-metį, o Lietuvos kamerinis orkestras – vienas pagrindinių vietinės klasikinės muzikos scenos dalyvių ir pirmųjų šalies kultūros ambasadorių tarptautinėje tribūnoje – minės 50-ies metų sukaktį.

Jubiliejiniams sezonui Filharmonija pasirinko moto *perpetuum mobile*, jis nurodo į istoriją kaip nepertraukiamą gijos sukimą ir lemia neutrūkstančią sezoną kaitą.

Šį sezoną didžiausiai ir seniausia Lietuvos koncertinė įstaiga vadovaus ilgametė renginių organizavimo strategija ir išlaikys tradicinę savo programų struktūrą: rudens pusmetį sudarys keturių pagrindinių koncertų kategorijos, kurų kiekviena skaidysis į skirtingus žanrus. 2010 m. rugsėjo – gruodžio filharmonijos renginių scenarijuje – ištaigingi orkestro muzikos vakarai, ažūriniai kamerinės muzikos koncertai, rafinuoti rečitaliai ir edukacinės muzikinės pramogos visai šeimai. Ateinantį sezoną Vilniuje numatyta surengti daugiau kaip 50 koncertų. Patrauklios muzikos programos bus pristatomos ir kituose Lietuvos miestuose, o nuo rugsėjo 12 d. Trakuose tėsiamas publikos itin pamėgtas ciklas „Muzika Traukų pilys“.

Šeštadieninių orkestro koncertų serijoje pasirodys muzikinio mastyto brandą pasiekę atlikėjai: Lietu-

vos nacionalinis simfoninis orkestras ir jo meno vadovas ir vyr. dirigentas prof. Juozas Domarkas, smuikininkas Sergejus Krylovas, smuikininko Gidono Kremerio vadovaujamas orkestras „Kremerata Baltica“, prof. Petro Bingelio vadovaujamas Kauno valstybinis choras, vokalistai Asta Krikščiūnaitė, Rita Novikaitė, Kęstutis Alcauskis, Liudas Norvaišas, Raminta Vaicekauskaitė, Ieva Prudnikovaitė ir Vytautas Juozapaitis, pianistas Daumantas Kirilauskas, altininkė Jonė Kaliūnaitė ir kiti. Lietuvos nacionaliniams simfoniniams orkestrui (LNSO) šį pusmetį diriguojas jo ištikimas meno vadovas Juozas Domarkas, svečiai iš užsienio Cyrilas Diederichas (Prancūzija), Georgas Markas (Austrija), Davidas Geringas (Vokietija) bei Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse pripažinti dirigentai Robertas Šervenikas ir Modestas Pitrėnas. Spalio 10 d. orkestro koncerte visai šeimai bus atgaivintas senas „Atžalyno“ paprotys: LNSO muzikuos su jaunaisiais Lietuvos ta-

lentais. Ne vieną jaunosis kartos atlikėją išvysime ir kituose orkestro koncertuose: nuo lietuvių pianistės Grytos Tatorytės iki japonų kilmės vokiečių violončelininko Danjulo Ishizakos. Tikra staigmena turėtų tapti gruodžio 18 d. LNSO renginys, kupinas gimtadieninių netikėtumų. Orkestro meno vadovas ir vyriausasis dirigentas Juozas Domarkas, kolektivui vadovaujantis jau daugiau nei 45 metus, prisimindamas orkestro, gimusio kataklizmų metais, istoriją teigia, kad kolektivo raida buvo itin sudėtinga, pokariu teko įveikti skausmingą muzikantų stygį.

Lietuvos kamerinės muzikos koncertai vyks Filharmonijos Didžiojoje salėje bei Taikomosios dailės muziejuje ir dėmesį trauks stilingomis žanrinėmis programomis. Čia išskleisius kamerinio koncerto žanrų paletė: nuo kaligrafiškų vokalo ir fortepijono rečitalių (soprano Magali Léger (Prancūzija) ir pianistė Fujiko Hemming (Japonija), Andrius Vasiliausko, Krzystofa Jabłonskio (Lenkija) bei Gabrielius Aleknos), muzikavimo dviese (Rimanto Armono (violončelė) ir Irenos Uss (fortepijonas), Donato Bagursko (kontrabosas) ir Leonido Dorfmano (fortepijonas) bei kitų), trio po piečių (fortepijoninis trio „Kaskados“), 45-ų kūrybinės veiklos metus pasitinkančio Valstybinio Vilniaus kvarteto išgrinintų programą ir išraiškingų Ciurlionio kvarteto kūrybinių sumanympų bei kamerinio ansamblio „Musica humana“ (meno vadovas ir dirigentas Algirdas Vizgirda) renginių, tiesiančių muzikinius tiltus tarp Europos baroko ir

šiuolaikinių lietuvių autorų muzikos. Šį sezoną filharmonijos rengiamuose koncertuose išprastai skambės kanoninis, anot filharmonijos direktorės Rūtos Prusevičienės, laiko patirkintas Vakarų muzikos istorijos repertuaras, pasauliye propaguojamas visų pagrindinės srovių koncertinių institucijų. Tai baroko kūriniai, Vienos klasicizmo opusai, kompozicijos iš romantizmo katalogo ir įvairių šioje epochoje suklesėtusių nacionalinių mokyklų autorių kūryba, impresionizmo garsynai, šiuolaikinės muzikos stilistinių krypčių (neoromantizmo, neoklasicizmo), be radikalų lūžių pratęsusiu klasikinės muzikos istoriją, kompozicijos bei novatoriškos XX a. partitūros. Kita vertus, kaip ir kiekvieną sezoną filharmonijos scenose bus atlikti nacionalinės lietuvių muzikos istorijos kūriniai: nuo Balio Dvariono, Stasio Vainiūno ir Jiliaus Juzeliūno, gyvujų klasikų Algirdo Martinačio ir Broniaus Kutavičiaus kapitalinių kūrinių, Vlado Švedo kamerinės operos „Gelių mergytė“, Onutės Narbutaitės ir Ramintos Šerkšnytės postromanticinės kūrybos iki kelių autorų premjerų: naujausių Mindaugo Urbaičio, Vytauto Germanavičiaus ir Jurgio Juozapaičio kompozicijų.

70-ajį Lietuvos nacionalinės filharmonijos koncertų sezoną ketinama išleisti specialią šešių kompaktinių plokštelėlių seriją, vaizdo plokštelę ir įvairių jubiliejui skirtų spaudos leidinių. Nacionalinė filharmonija šiais metais pristato dar vieną naujovę – ekskursijų programą grupėms. Lankytojai galės klausytis atvirų orkestro ar jo grupių repeticijų.

LNF IR „7MD“ INF.

Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, Kauno valstybinis choras, dirigentas Juozas Domarkas

M. ALEKSOS NUOTR.

Anonsai

Nutildytis balsai atgyja

Apskaičiuota, kad dėl nacių vykdytos agresyvios kultūros politikos pradingo dešimtys tūkstančių įvairiausių žanrų (džiazo, operos, kabareto ir kt.) muzikos kūrinių. Šios prarastos muzikos kompozitoriai, vadinami Nutildytais balsais, domino prieškario Europos muzikos scene, kol buvo nugramzdinti užmarštin. Kai kurie jų buvo ištremti, kiti deportuoti dėl žydų kilmės arba dėl tariamo degeneracinių kurių muzikos pobūdžio. Vis dėlto dauguma ir toliau kūrė tremtyje ar koncentracijos stovyklose. Nors kai kurie kompozitoriai išgyveno per Holokaustą, jų muzika buvo prarausta ir užmiršta. Dabar apie šių kompozitorų egzistavimą nežinoma ne tik plėtėjusių, bet ir muzikos specialistų. Tik nedaugelis gali pasakyti, kas yra Viktoras Ullmannas, Aldo Finzi, Alfredas Tokayeris ar Ernsts Tochas. O šių kompozitorių kūrinių išinėti praturtino Europos kultūros paveldą.

VšĮ „Pax et Bonum“ kartu su nepelno organizacija „Académie Ly-

rique“ (Prancūzija) bei Valstybiniu Vilniaus Gaono žydų muziejiu rengia tarptautinį koncertą, skirtą pagerbti žydų tautybės Europos kompozitorius, kurie tapo nacių režimo aukomis. Koncerte, kuris įvyks šiu metu rugsėjo 23 d. 18 val. Valstybiniu Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centre sutiko dalyvauti žinomi muzikai iš Prancūzijos – ansamblis „Voix Etouffées“, dirigentas ir kompozitorius Amaury du Closelis bei operos dainininkė iš Kanados Rayanne Dupuis. Prieš koncertą Amaury du Closelis skaitys trumpą pranešimą tema „Muzika koncentracijos stovyklose“. Koncerte atliekamą kūrinių autorai vienaip ar kitaip yra nuvertintę nuo nacių režimo – vieni kankinos ar mirė koncentracijos stovyklose, kiti buvo priversti emigruoti, kad išsaugotų gyvybę. Tai tragiski likimo menininkai, kurių talentui visiškai atsiskleisti nebuvę leista. I programą įtrauktas Europos kompozitorių žydų D. Milhaudo, A. Tansmano, R. Karelo, K. Weillio kūrinių.

Koncerto data parinkta neatitinkanti – minėdami Lietuvos žydų ge-

nocido aukų atminimo dieną, kaltinė apie Holokaustą per meną, žydų menininkų likimą Europos kontekste.

Ansamblis „Nutildytis balsai“ 2005 m. įkūrė dirigentas ir kompozitorius A. du Closelis. Jis yra ne vieno kolektivo, tarp jų – Paryžiaus kamerinės operos, kamerinio orkestro „Camerata de Versailles“ įkūrėjas, buvo ir įvairių festivalių muzikos direktoriumi, bendradarbiavo su daugybe orkestrų. 2005 m. A. du Closelis išleido knygą apie Europos kompozitorius, kuriuos 1933–1945 m. naciai deportavo, nužudė ar ištremė. Tai pačiais metais knygai skirta Kritikų premija už geriausią muzikos esę. Šiuo metu A. du Closelis yra „Nutildytis balsų forumo“ festivalio (Paryžiuje), skirto Trečiojo reicho persekiotiemis kompozitoriams, meno direktoriui, nuolatinis Tirgu-Murešo filharmonijos orkestro dirigentas, Operos akademijos muzikos direktoriui, vokalo ir dirigavimo dėstytojas. A. du Closelui 1991 m. suteiktas Prancūzijos meno kavalierius titulas, 2006 m. įteiktas Austrijos vyriausybės auksinis garbės ženklelis, 2009 m. suteiktas Pran-

cūzijos meno komandoro titulas, 2009 m. įteiktas Europos Sajungos auksinė žvaigždė už projekto „Nutildytis balsai“ turą po Europą 2008–2009 metais.

Ansamblis „Nutildytis balsai“ nuo pat įkūrimo reguliariai dalyvauja sezonių Paryžiaus nacionalinio arčių muziejaus programe ir muzikos festivaliuose, tokiuose kaip „Musique dégénérée“, rengiamame Prancūzijos miestelyje Provanso Eke, ir „Verfemte Musik of Schwerin“, vykstančiame Vokietijoje.

Kanados operos dainininkė Rayanne Dupuis (sopranas) yra itin aktyvi šiuolaikinės muzikos pasauliye. Šiaurės Amerikoje R. Dupuis varda siejamas su tokiomis operų trupėmis kaip „Austin Lyric“ (JAV), Edmontonės operos asociacija, Ontario opera ir „Tapestry Music“. Europoje ji dainavo Nanto, Angers, Monpeljė, Massy, Bezanson, Reims ir Clermont-Ferrand „Comédie“ operos teatruse. Solistės svečiavosi Kelno muzikos trienale, Monpeljė (Prancūzija) ir Aberdyno (Škotija) muzikos festivaliuose. R. Dupuis pasirodė karu su „Ensemble Intercontemporain“ (Pary-

žius), koncertavo su Slovakijos radio simfoniniu orkestru (Bratislava), Flamandų radio orkestru (Antverpenas), Luaro krašto nacionaliniu orkestru.

Solistės ateities planai – Wolfgango Rihmo operos „Trys moterys“ pasaulinė premjera Bazilio teatre ir pasaulinė Tapio Tuomelos naujų dainų premjera.

Koncertas vyks šiu metų rugsėjo 23 d. 18 val. Valstybiniu Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centre (Naugarduko g. 10/2), skambės D. Milhaudo, A. Tansmano, R. Karelo, K. Weillio kamerinė muzika.

Rugsėjo 24 d. 17 val. Valstybiniu Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centre įvyks muzikinė žydų kilmės norvegų menininkės Bentė Kahan vaidinimas „Geto dainos“. Žinoma aktorė Bente Kahan gimė 1958 m. Osle, mokėsi Tel-Avive ir Niujorke. B. Kahan koncertuoja Izraelio ir Norvegijos nacionaliniuose teatruse. Renginį pristato Norvegijos Karalystės ambasada Vilniuje, „Inova Baltic“ ir „Mirror Support Services“.

„PAX ET BONUM“ IR „7MD“ INF.

Europa – mirės politinis projektas

Tai ES pabaigos pradžia, nebent ji vėl viską pradės iš naujo, padėjusi visiškai naujus pamatus.

Per vieną mėnesį tapome daugybės įvykių liudininkais. Graikijos ministras pirmininkas George'as Papandreou pareiškė apie galimą savo šalies bankrötą. Europos gelbėjimo paskola jam pasiūlyta su viena salyga – žlugdantis biudžeto apkarpymas. Ne trukus sekė Portugalijos ir Ispanijos skolinimosi „reitingų sumažinimas“ ir kilo grėsmė dėl euro vertės ir net jo išlikimo. Iškurtas Europos saugumo fondas (esant stipriam JAV spaudimui), ivertintas 750 mlrd. eurų. Centrinis Europos bankas nuspindė (nesivadovaudamas savomis taisyklėmis) išpirkti suverenės skolas, o kelios ES šalys paskelbė apie griežtus biudžeto apribojimus.

Akivaizdu, kad tai tik krizės pradžia. Euroras – tik menka jungtis grandinėje. Kaip ir pati Europa. Neabejotina, kad artėja katastrofiskos pasekmės.

Esant tokiai situacijai, protestai Graikijoje visiškai suprantami. Pirma, mes tapome visų Graikijos žmonių pasmerkimo liudininkais. Antra, vyriausybė ir vėl neištęsėjo savo rinkinių pažadų, nesileidama net i jokia demokratiškos diskusijos formą. Galiausiai Europa nepademonstravo jokio solidarumo vienai iš savo narių, o vietoj to pri metė priverstines Tarptautinio valiutos fondo, saugančio ne tautas, o bankus, taisykles.

Graikai tapo pirmosiomis aukomis, tačiau vargu ar paskutinėmis. „Europos valiutos gelbėjimo politika“ turėtų leisti diskutuoti visiems piliečiams, nes pasekmės paveiksi juos visus. Tačiau nors tokia galimybė ir egzistuoja, diskusija yra labai šališka, nes esminiai sprendimai slapti arba atmetami.

Dabartinė dominuojančių socialinių galių veikama Europos Sąjunga galbūt ir sukūrė kažkiek institucinės harmonijos bei įtvirtino kai kurias esmines teises, kas néra ne reikšminga, tačiau, priesingai savo nusistatytiems tikslams, ji nesukūrė

bendros nacionalinių ekonomikų evoliucijos, erdvės gerovei dalintis. Kai kurios šalys yra dominuojančios, kitos – dominuoamos. Galbūt Europos žmonės ir néra priešskai nusiteikę, tačiau tautų priešskumas auga.

Antra, Keyneso strategija kurti viešą „pasitikėjimą“ ekonomika remiasi trimis tarpusavyje susijusiais atramos taškais: stabili valiuta, protinė mokesčių sistema, o kartu socialine politika, siekiančia visuotinio įdarbinimo. Šis trečias aspektas yra sistemiškai ignoruojamas daugelyje paskutinių komentarų.

Maža to, visa ši diskusija apie eurą, kaip valiutas, sistemą bei Europos ateityi išliks visiškai abstrakti, jei ji neatitiks tikrujų globalizacijos tendencijų, kurias pagreitino finansinė krizė, nebent i ją politiškai surėaguos krizės paliesti žmonės ir jų lyderiai.

Esame vienos tarptautinės konkurencijos perėjimo į kitą liudininkais: tai konkurenčija jau ne tarp produktyvaus kapitalo, o tarp nacionalinių teritorijų, kurios naudojasi atleidimu nuo mokesčių bei algų mažinimu, kad pritrauktų daugiau kapitalo nei jų kaimynai.

Ar Europa veiks kaip efektyvi na rių solidarumo sistema, apsauganti šalis nuo „sisteminių rizikos“, ar pa prasčiausiai nustatys teisinę formą, kuri didina konkurencingumo tarp jų laipsnį – nulems Europos ateityj politinėje, socialinėje ir kultūrinėje plotmėje.

Tačiau yra ir antra tendencija – tarptautinio darbo pasidalijimo transformacija, kuri radikalai destabilizuoją darbingumo pasiskirstymą pasauliye. Tai nauja globalinė struktūra, kai šiaurė ir pietūs, rytai ir vakarai keičiasi savo vietomis. Europa, arba didžioji jos dalis, patirs baisų nelygbių augimą: žlugs vidurinė klasė, sumažės kvalifikuoto darbo, bus išstumta „nepastovi“ gamybinė industriją, regresuos socialinė gerovė ir teisės, dekonstruosis kultūrinė industriją bei bendras viešasis sektorius. Tai sugrąžins et-

ninius konfliktus, kuriuos Europos konstruktas taip norėjo įveikti.

Dabartinėje situacijoje neįmanoma neužduoti klausimo: ar tai ES – projekto, kuris gime prieš penkiasdešimt metų remiantis ilgaamžė utopija, bet dabar nesugeba išplėsti pažadą, – pabaigos pradžia? Atsakymas, deja, yra: taip, anksčiau ar vėliau to neišvengsime ir turbūt neapsicisime be nuožmų neramu mū. Nebent Europa vėl viską pradės iš naujo, padėjusi visiškai naujus pamatus, nes dabar Europa – mirės politinis projektas.

Bet ES žlugimas neišvengiamai reiškia dar didesnę globalizacijos riziką. Naujos Europos įkūrimas ne garantuoja jokių skėmų, tačiau bent jau suteikia kažkokios geopolitinės atsvaros galimybę. Vis dėlto yra viena salyga: visi nauji išbandymai, susiję su naujomis postnacionalinės federacijos idėjos formomis, turi būti rimtai ir drąsiai sutinkami. Tai reiškia ir bendros viešosios valdžios sukurimą, kas néra nei valstybė, nei kokia nors politiką ar eksperimentą „vadovybe“ ir užtikrina tikrą tautų lygbių apsaugą bei kovą su priešisku nacionalizmu. O svarbiausia – demokratijos atgaivinimas eu-

ropinėje erdvėje, atspiriant „de demokratizacijai“ arba „valstybinumui be valstybės“, kurį sukūrė neoliberalizmas.

Kai kurie akivaizdūs dalykai turėjo būti pripažinti jau seniai: Europa neprogressuos federalizmo link, jei pats demokratijos progresas neperžengs egzistuojančių formų, suteikdamas daugiau įtakos žmonėms supranacionalinėse institucijose. Ar tai reiškia, kad norint pakeisti dabartinį istorijos kursą, supurtyti letargo miegu miegančios pūvančios politikos konstruktą mums reikia kažko panašaus į europietišką populizmą, bendrą judėjimą ar taikų masių sukilimą, kur masės, būdamos krizės auka, išreikštų pasipiktinimą jos kaltininkais ir reikalautų kontrolės „iš apacios“, kad būtu prižiūrimi slapti rinkų, bankų ar valstybių sudaryti sandoriai? Taip, iš tiesų. Sutinku, kad tai gali sukelti kitas katastrofas. Tačiau rizika bus didesnė, jei išliks bet kokios formos nacionalizmas.

Šioje pasaulio dalyje tokios jėgos tradiciškai buvo vadintinos „kairiosiomis“. Tačiau iš europietiškojų kai rė jau merdėja. Platesnėje politinėje

erdvėje, peržengiant sienas, kas darbar aktualu, ji prarado bet kokį gebėjimą socialiai pasipriešinti ar suburti išlaisvinamusius judėjimus. Ji pasidavė neoliberalizmo dogmons bei logikai ir galiausiai buvo ideologiskai suskaldyta. Netekusios žmonių palaikymo, ją reprezentuojančios partijos dabar tėra beviltiškos krizės žiūrovės, nesugebančios pasiūlyti jokio specifisko kolektyvino atsako.

Tokioje situacijoje galima tik paklausti, kas nutiks, kai krizė pasieks kitą fazę? Kils protesto judėjimai, tačiau jie pasijus izoliuoti ir turbūt nukryps link riaušių arba bus pavaikti rasizmo bei ksenofobijos (kas jau ir taip plinta). Tačiau šis klausimas liečia ir intelektualus: koks turėtų ir galėtų būti demokratiskai paruoštasis politinis atsakas į krizę europiniu mastu? Progresyvūs intelektualai, vadinantys save reformistais ar revolucionieriais, turėtų diskutuoti šia tema ir rizikuoti. Jei jie to nepadarys, pasiteisinti nebebus kaip.

PAGAL ÉTIENNE' O BALIBARO STRAIPSNĮ „EUROPE IS A DEAD POLITICAL PROJECT“ PARENGĖ SANTA LINGEVIČIŪTĘ

Anonsai

Jono Žuko jaunuju vargonininkų konkursas Marijampolėje

„Naujas vargonų forumas“, bendradarbiaudamas su Marijampolės kolegija, „Sūduvos kultūros fondu“ ir S. Karoso labdaros ir paramos fondu, rugsėjo 20–24 d. Marijampolėje organizuoja III Jono Žuko jaunuju vargonininkų konkursą.

Visame pasaulyje konkursai – tai vieta, kur jauniesiems muzikantams veriasi ateities perspektyvos: jie sustekia erdvę jaunimo kūrybinių savivartės ir patirties kaupimui, leidžia būti pastebėtiems ir įvertintiems. 2004-aisiais gimusių iniciatyvą visos Lietuvos mastu surengti jaunuju vargonininkų konkursą aktyviai palaike Lietuvos muzikų sąjungos pre-

zidentas – šviesios atminties prof. Rimvydas Žigaitis, Religinės muzikos centro pirmininkas prof. Leopoldas Digrys. Konkurso „veidu“ buvo pasirinktas ypatingas dvasingumu, inteligencija ir profesine kompetencija pasižymėjęs vargonininkas Jonas Žukas.

Jono Žuko (1907–2004) vardas

pirmiausia sietinas su „auksiniais“ tarpukario Lietuvos menininkų laikais. Studijos Kauno konservatorijoje pas Juozą Naujalį, vėliau – Parvyžiaus konservatorijoje įgytas aukščiausio laipsnio diplomas, – viena tai užtikrino šiam vargonų virtuozui puikią karjerą. Deja, planus pakoregavo sovietų okupacija, pri-

vertusi J. Žuką emigruoti į Vokietiją, vėliau – į JAV. Lietuvoje J. Žuko vardas ilgiems metams nugrimzdė į užmarštį.

Pirmasis J. Žuko jaunuju vargonininkų konkursas įvyko 2006 metais Vilniuje, Šv. Kazimiero bažnyčioje ir Vilniaus rotušėje, Jame pirmosios premijos laureatu tapo Zalcburgo universiteto „Mozarteum“ studentas Vilimas Norkūnas. Antrajame konkurse, kuris įvyko 2008-aisiais Marijampolėje, sekme šypsojosi Kauno J. Grudžio konservatorijos studentui Povilui Padleckiui: jis pelnė konkurso laurus, o netrukus tapo Marijampolės bazilikos vargonininku.

Trečiąjame, Vilkaviškio vyskupo Rimanto Norvilos globojamame J. Žuko konkurse ruošiasi dalyvaujanti vienuolika jaunuju Lietuvos vargonininkų iš Vilniaus, Kauno, Bir-

žu, Utenos, taip pat Kopenhagos ir Maskvos. Konkurso dalyvių pasirodymus vertins komisija, jos sudėtyje – Vilniaus ir kaimyninių šalių sostinių (Rygos, Talino, Varšuvos) vargonininkai, pedagogai. Sekmindaus konkursinai pasirodymai komisijos sprendimui bus paskatinti piniginėmis premijomis, dovanomis ir koncertiniai pasiūlymai.

Konkursas prasidės rugsėjo 20 d. 18 val. šventomis mišiomis už Joną Žuką Marijampolės Šv. Arkangelo Mykolo bazilikoje. Po mišių vyks konkurso vertinimo komisijos narių koncertas. Konkursu perklauso bus rugsėjo 21–23 dienomis. Rugsėjo 24 d. 19 val. Šv. Arkangelo Mykolo bazilikoje įvyks konkurso laureatų koncertas.

„NAUJOJO VARGONŲ FORUMO“ INF.

Marilyn Monroe ant sriubos skardinės

Brolių Presniakovų „Hungaricum“ („Liūdnas detektyvas“) Nacionaliniame dramos teatre

Pirmojo jubiliejinio, septyniaskesiuntojo, Lietuvos nacionalinio dramos teatro premjera – brolių Olego ir Vladimiro Presniakovų pjesė „Hungaricum“ („Liūdnas detektyvas“). Pjesės vertėja ir režisierė – Ramunė Kudzmanaitė, dainų tekstu vertėjas – Antanas A. Jonynas. Spektaklio dailininkė Laura Luišaitė, kompozitorius Faustas Latėnas. Vaidina Diana Aneviciūtė, Algirdas Gradauskas, Donata Kielaitė, Vitalija Mockevičiūtė, Martynas Nevezinskas, Miglė Polikevičiūtė, Šarūnas Puidokas ir Arūnas Vozbutas. Spektaklio premjera – rugėjo 23 dieną.

Broliai Presniakovai – pastaraisiais metais Europos teatro pasaulyje išgarsėję Rusijos dramaturgai. Jekaterinburge rusų ir iranietės šeimoje gimus broliai sakosi jungiantys Rytų ir Europos civilizacijas. Rašyti drauge jiems visai nesunku: būna, kad tokios pačios mintys – veikėjo replika, siužeto vingis – jiems šauina į galvą vienu metu.

„Kadaise Andy Warholas „nuofotografavo“ Marilyn Monroe ir „nu piešė“ sriubos skardinę. Mums atrodo, kad teatre mes darome tą patį, ką Warholas tapyboje: pišeame Marilyn Monroe ant sriubos skardinęs“, – sako Presniakovai.

Brolius sieja ne tik literatūra, bet ir išsilavinimas – baigę Valstybinį Uralo universitetą, ilgą laiką Jame dėstę. Olegas (g. 1969) – literatūros tyrinėtojas, filologijos mokslo kandidatas (dissertacijos tema – Andrejaus Belo romanas „Peterburgas“), domisi XIX-XX a. sandūros rusų literatūra, stiliaus teorija. Vladimiras (g. 1974) – pedagogikos mokslo kandidatas (dissertacijos tema – „Auksinės mokyklos pedagogika“), dėstęs psychologiją.

1998 m. broliai Presniakovai Uralo universitete įkūrė aštuonius metus veikusį „Kristinos Orbachaitės teatrą“, kuriame patys statė ankstyvias savo pjeses. Išgarsėję

Broliai Presniakovai

Rusijoje, netrukus ir Europoje, liko gyventi Jekaterinburge.

Pirmoji Presniakovų pjesė „Z. O. B.“ parašyta 1999 metais. Kitamet pasirodė „Grindų patiesalas“, „Gegužio skaitymai“, „Kūno atėjimas“, 2001-aisiais – „Europa-Azija“, „Setas-1“ ir „Setas-2“, „Atranka“.

Labiausiai Presniakovai išgarsėjo pjesė „Terorizmas“ – Maskvos dailės teatre Kirilo Serebrennikovo 2002 m. pastatyto spektaklio premjera sutapo su įkaitų drama Dubrovkoje per miuziklą „Nord-Ost“. Beje, į šios pjesės autorius Maskvoje dažnai žvelgiama įtarai – būna, kad atvykus į Rusijos sostinę jų dokumentai tikrinami keliskart per dieną.

„Rusija tampa pasaulinės erdvės dalimi – ne tik ekonominiu, bet ir kultūriniu požiūriu. Tai reiškia, kad privalo išsilaisvinti ir kalbos sfera“, – išsitiokinė broliai, kurių pjesėse – daugybė neценzūriniai laikomų žodžių. Tokių ypač gausu ir Lietuvoje žinomoje jų pjesėje „Vaidinant auką“ (2002).

2008 m. Maskvos A. Čechovo dailės teatre iškyo Presniakovų muzikinės pasakos „Arkliaus kupriukas“ (pagal to paties pavadinimo Piotro Jeršovo pasaką) premjera, 2008 m. spektaklis buvo apdovanootas Maskvos teatro premija „Kri-

tolinė Turandot“ kaip geriausias sezono spektaklis, o 2009-aisiais – „Auksinė kauke“ kaip geriausias muzikinis spektaklis. 2009 metais parašyta pjesė „Hungaricum“, o šiemet Maskvos K. Stanislavskio teatre iškyo naujausio veikalio – „Setas-1“ ir „Setas-2“, „Atranka“.

Presniakovai rašo scenarijus kinofilmams, tarp ju – „Love scenes“ (2003), „Vaidinant auką“ (rež. K. Serebrenikovas, 2006), „Diena D“ (rež. Michailas Porečenkovas ir Jekaterina Pobedinskaja, 2008), „Europa-Azija“ (rež. Ivanas Dychovičas, 2009).

Pastaraisiais metais Presniakovų pjesės tapo paklausiausia rusų kultūros preke, broliai vos spėja dalyvauti pasaulinėse savo pjesių premjeroje Londonė, Oksforde, Štutgarte, Lisabonoje.

Pjesių idėjos gimsta pačiose žyriausose vietose. Štai lankydami Lisabonos aludėje, įrengto buvusių bažnyčios griuvėsiuose, jie sugalvojo pjesę „Aludė“ – apie velnią, sukvečiantį didžiųjų valstybių prezidentus ir pranešantį apie besartinančią pasaulio pabaigą. Pjesė buvo pastatyta prieš porą metų, Velnių suvaidino Liudmila Gurčenko.

Būsimiems žiūrovams siūlome specialiai parengtą pokalbį su Olegu ir Vladimiru Presniakovais.

Jus galima vadinti šiuolaikinės Rusijos dramaturgijos lyderiais. Ką Jums patiemis reiškia drama?

Yra toks rasiškas posakis: „Užrašyta prigimtyste.“ Mūsų prigimtyste užrašyta, kad mums reikia daryti tai, ką darome, o tai tokia drama! Ir jau nebesvarbu, ar tu lyderis, ar ne – kur kas svarbiau, ar tavo dantis atlaikins griežimą.

Kaip apibūdintumet šiuolaikinės dramos struktūrą?

Mums tai pirmiausia tokia struktūra, kuri pajėgia atlaikti mintį, kaip žmogus – atlaikti smūgį. Pa- prastai dauguma „teatro žinovų“ laukia, kad būtų tėsiama tradicija, o mums svarbi tokia kūrinio forma, kuri padėtų sukti mūsų mintį.

Jūs dramose visada labai svarbus socialinius aspektus. Ar tai išplaukia iš Jūsų pasaulėžiūros, ar toks, Jūsų nuomone, privalo būti teatras?

Socialumas mums – visiško aburdo sfera, norisi pasiūlyti žmogui ką nors kita. Mūsų herojai to ir ieško.

Ką Jums apskritai reiškia teatras?

Teatras mums – Girtas laivas. Jis plaukia ir plaukia...

Ar sutinkate su mintimi, kad šiuo metu spektaklio dramaturgiją kuria nebe dramaturgas, o režisierius?

Nei vienas, nei kitas. Baimė.

Kaip Jūs pradėjote reišiuoti? Kaip į Jus žiūri profesionalūs režisieriai?

Reišiuoti pradėjome dar universitete. Kiti režisieriai žiūri į mus kaip banginiai į „nenormalų“ ban- ginių: kodėl jis blokiasi į krantą?

Apie Jus rašoma visokiausiai dalykų: kad nesinaudojate mobiliaisais telefonais, elektroniniu paštatu...

Gyvenime yra kai kas, kas niekad nesikeičia. Vienas brolis turi kitą, ir jo niekas nepakeis.

„Hungaricum“ – viena naujausių Jūsų pjesių. Kodėl toks pavadinimas?

Žodis „Hungaricum“ mums reiškia „kažką, kas tave daro ypatingą“. Tai tokia energijos sankampa, kuri būdinga žmogui, gimusiam tam tikroje teritorijoje ir kalbančiam tam tikra kalba. Tikriausiai Lietuvoje yra kažkas, ką galima būtų pavadinoti „Lithuanicum“. Tokią energiją mes jautėme bendraudami su Juozu Budraičiu, Regimantu Adomaičiu ir netgi su Ingeborga Dapkūnaitė – jie, mums atrodo, yra „Lithuanicum“.

Apie ką ši pjesė?

Būtų šaunu, jei kiekvienas žmogus, pamatę spektaklį ar perskaitytę pjesę, surastų joje savo prasmę – tokią, apie kurią mes nė nenutuokame, tačiau rašydam galvojome štai apie ką: jei nori būti vergas, tau padeda valstybę, o jei nori būti laisvas, tau padeda Dievas.

Dirbtose su Juozu Budraičiu. Spalį jam sukaks septyniaskesiuntim. Būtų įdomu sužintoti daugiau apie Jūsų bendradarbiavimą.

Juozas – ketas bičas! Jam septyniaskesiuntim?! Skiedžiat! Jis – mūsų bendradarbiavimasis, mes su juo ne bendradarbiaujame, mes su juo nuolat kors „sukam“!

Kokie Jūsų prisiminimai apie Oskarą Koršunovo reišiuotą „Vaidinant auką“?

Tie prisiminimai visada labai jaudina!

Ar liūdnai mąstote apie dabartį?

Liūdėti kvaila, nes gyvenime nėra nieko, kas galėtų iš tikrujų nudžiuginti. Tai kokios čia gali būti mintys ir kokia dabartis.

PARENĖ
DAIVA ŠABASEVIČIENĖ

Anonsai

Vilniuje netrukus prasidės septintasis teatro festivalis „Sirenos“

I Vilnių teatro gerbėjus vėl kvies „Sirenos“. Septintus metus vykstantis Vilniaus tarptautinis teatro festivalis spalio 7–15 d. pristatys naujausius užsienio ir lietuvių spektaklius, pakvies susitikti su teatralais ir teatro gerbėjais tradicija tapusiose diskusijose po spektaklių.

Nors šiemet „Sirenos“ užsienio programa ne tokia plati, kokios tikėtasi, bet ne mažiau ambicinga. Tai įrodė dar 2010-ųjų vasario pabaigoje festivalyje apsilankęs japonų teatro meistras Tadashi Suzuki, dusyk parodė legendinį savo spektaklį „Dionisas“. Rudenį toliau programą tės tarptautinė Jerzy Grotowski ir Thomo Richardso centro trupė, „Teatro del Carretto“ iš Italijos ir estų teatras „NO99“.

Pirmiausia žiūrovai susitiks su

1986 m. Italijoje įkurto Jerzy Grotowskio ir Thomo Richardso centro spektakliu „I am America“, sukurto pagal amerikiečių literatūros chuligano, beat generation poeto Aleno Ginsbergo eiles.

Kita pažintis su šiuolaikiniu italių teatru – tai „Teatro del Carretto“ ir režisierės Marios Grazios Cipriani „Hamleto“ pastatymas. Marios Grazios Cipriani darbai ivertinti daugybe prizų įvairiuose Europos teatro festivaliuose. Pernai už spektaklį „Pinokis“, „Teatro del Carretto“ pelnė publikos apdovanojimą Sankt Peterburgo teatro festivalyje „Baltiskij dom“.

Paskutinę festivalio dieną žiūrovai išvys estų teatro „NO99“ spektaklį „Kaip paaikiinti paveikslus negyvam triušui“. Vokiečių menininko Josepho Beuys ir „šunžmogio“ Olego Kuliko performansus pagrindu sukurtais spektaklis – žvilgsnis ne tik į teatro, bet ir į paties meno prigimtį. Apie kultūros politikos situa-

„Kaip paaikiinti paveikslus negyvam triušui“

ciją kalbančiam teatrui nepamaišė ir keistas sutapimas, kad spektaklio repercijoms einant į pabaigą Estijos kultūros ministro tapo moteris, kurios pavardė reiškia „triuši“.

Kaip ir kasmet, „Sirenose“ bus pristatyta ir įdomiausiai praėjusio Lietuvos teatrinio sezono darbų

programa. Žiūrovai pamatys netrukus antros dalies premjeros sulaikantį Rimo Tumino „Mistrą“, vos syki sostinėje matytą jauniausiosios lietuvių režisūrų kartos atstovą Artūrą Areimą spektaklį „Laimingi“ ir Ievos Stundžytės spektaklį „Antigonė (ne mitas)“, Agnaius Janke-

vičiaus spektaklį „Prakeikta meilė“, Beno Šarkos spektakli-performa „Kiaurai“ ir suomių režisieriaus Kristiano Smedo teatrinės akcijos „Vyšnių sodas“ vaizdo įrašą.

Užsienio programos spektakliai bus rodomi nedidelėje, bet jaukoje „Menų spaustuvės“ (Siltadaržio g. 6) erdvėje. Po spektaklių žiūrovai galės pabendrauti su kūrėjais. Festivalio ižanga taip pat taps susitikimais su teatralais – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos 2-uose (Kongresų) rūmuose (Tiltų g. 16) bus rodomas Jerzy Grotowski ir Thomo Richardso centro dokumentinis filmas „Action in Aya Irini“, aktoriai bus kviečiami į keturių dienas trukščias kūrybines dirbtuvės.

Bilietai į spektaklius bus galima įsigyti „Tiketa“ ir „Bilietai.lt“ kaso-se. Visa festivalio „Sirenos“ programa – puslapje www.okt.lt.

RENGĖJŲ INF.

Neapibrėžta įvairovė

Naujojo cirkų savaitgalis

Milda Brukštutė

Daugiau laisvės nori visi, bet kai kurie jos dar ir suranda. Taip galima būtų pasakyti apie XX a. pabėgo gimusią meno šaką – naujajį cirką, kurio Lietuvoje, galima sakyti, dar nėra, bet „Menų spaustuvė“ kartu su Prancūzų kultūros centro organizuojamas festivalis „Naujasis cirkų savaitgalis“ jau sulaikė pirmojo penkerių metų jubiliejaus, tad vėl galėjome pamatyti, kaip vystosi šaka kitose Europos šalyse. Festivaliu buvo pasirinkti ne tik įvairių šalių, bet ir žanrų, technikų bei iškojimų pasiodymai.

Pirmai diena „Menų spaustuvė“ kieme oficialiai prasidėjo ispanų trupės „Botproject“ pasiodymu „Koliažas“. Neoficialiai dar buvo pristatyti šeši lietuvių entuziastų iš Vilniaus ir Kauno (žonglierių, miminę ir fakyrų) etiudai. Žiūrovai buvo išspėti, kad tai nėra naujasis cirkas, bet galbūt kada nors taps. Be abejo, smagu, kad lietuvių atlikėjai turėjo galimybę pasiodyti ir kad tokiai esama, nors lyginti to su užsenimo menininkų darbais dar neverta, o ir išvadas apie naujį cirką ateiti Lietuvoje daryti dar sunku, juolab kad atlikėjai pasiodymams turėjo tik po keletą minučių. Tačiau ir per jas buvo galima ižvelgti jaunatvišką užsidegimą bei iškojimus. Sunkaiai tai pasakyti apie fakyrų trupę „Ugnies ratas“ iš Kauno, kuri užtruko kiek ilgiau ir ypač dvelkė tradicinių cirkų, t.y. sustingusiomis šypsenomis bei kičine estetika.

Ispanų trupės pasiodymo pagrindas buvo batutas, ant kurio du atlikėjai (Lucas Ruiz, Angel de Miguel) atliko įvairias akrobatinės figūras (kūlverscias ore, laipiojimas sienomis, teatralizuoti nukritimai), kurios kisdavo priklausomai nuo besikeičiančios muzikos. Atrodo, artistai nebuvu itin reiklūs siužetui ar koncepcijai. Galima sakyti, kad tai primityvus pasakojimas apie moterį, norinčią valdyti vyrus, ir apie vyrus, norinčius linksmintis ir nekeitinčius klausyti jokių nurodymų. Konfliktas buvo atskleistas per muziką – viršuje stovinti moteris, tariama režisierė, neleido atlikėjams klausytis jų norimos linksmos dainos ir visaip stengėsi jiems sutrūdyti bei išsireikalauti jau surežisuto pasiodymo. Situacija priminė cirkų pasiodymus, matytus vaiksteje, kai gyvūnai neklause savo dreisuotojų, skirtumas tiktas, kad dabar tie gyvūnai – vyrų. Veikėjų santykis buvo kuriamas atlikėjams žiūrint vienas kitam į veidą, darant įvairias mimikas, piktai mosikuojant rankomis bei koketuojant su publika. Pasirodymas linksmas, paprastas, juokingas, bet gal labiau tinkantis vaikams, kurie iš tiesų džiaugėsi, ir senojo, o ne naujajo cirku scenai. Nors gal tai buvo itin subtili ir dėl to neatsiskleidusi parodija?

Visiškai atotrukū nuo senojo cirku buvo galima išvysti trupės iš Prancūzijos „MY!LAIKA“ pasiro-

dyme „Spragėsių mašina“. Galima sakyti, tai įvairiausią meno šaką – muzikos, šokio žongliavimo ir akrobatikos (naujajame cirke tai gana dažna) – mišinys. Pati trupės sudėtis iši mišri, keturi jos narai yra kilę iš skirtingu valstybių ir nė vieno iš Prancūzijos.

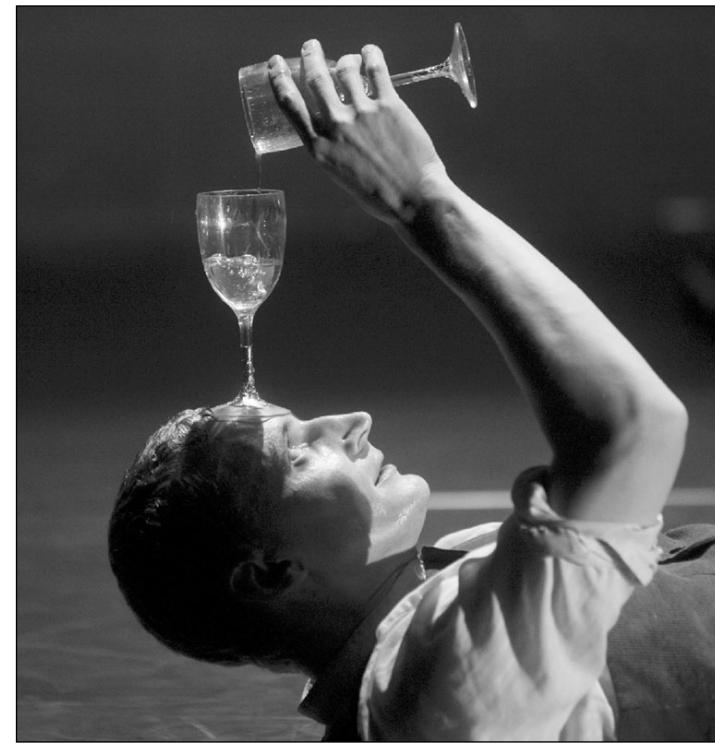
Scenovaizdyje gausu visko: ventiliatorius, spragėsių mašina, čia pat gaminanti spragėsius, siuvalomis, stovas, stalas ir daugybė neįvardijamų rakandų. Žongliuojama natūralaus dydžio žaislinėmis rankomis bei kojomis ir netgi galva. Ši eklektika iš pradžių gąsdina, tačiau gana greitai igyja labai savitą nuotaiką, sukuriama tam tikra balaganinė visuma, kurioje veikia, gyvena vienos vyras ir dvi merginos.

trys veikėjai ne itin domisi vienais kitu, – tai žmonės, esantys kartu, bet kiekvienas pamiršę iš savo fantazijas. Atskleidžiami ne jų tarpusavio santykiai, o kickvieno iš jų buvimas su pačiu savimi. Atlikėjai įvaldė skirtingas technikas (stovėjimas žemyn galva ant aukšto plonyčio stovo, akrobatika ant trapacijos, žongliavimas ir pan.). Pasirodymas tampa panašiu į tam tikrus solo numerius, per kuriuos, bendros fantasmagorijos fone, tarytum parodomos gana skausmingas susitikimas su savimi. Nors ir skaidro žmonių kūno dalys, spragsi spragėsių, viskas atliekama su lengva šypsena, nebandant grūmoti pirštu ir sakyti „žiūrėkit, iš ką pavirto šis pasaulis“. Subtilumui išlaikyti padeda pačių veikėjų gyvai atliekama muzika, ramis ir nostalgija. Scenografija, aktorių veiksmai ir muzika yra itin skirtingu nuotaikų, dėl to surūpėtos keistas, bet savitas derinys. Po tam tikros vidinės istorijos, išreikštotos minėtai atlikėjų solo pasiodymai, grįztama prie paprastų dienos ar vakaro užsiėmimų, kurie žmones ir gelbsti: grojama pianinu, siuvala siuvalmaja (še garsai primena jaukų šeimyninį susitaikymo vaizdėli) bei važiuojama dviračiu, aišku, tik ne paprastuoju būdu. Rami ir netikėta pabaiga palieka erdvės fantazijai.

Danu atlikėjo Samuelio Gustavssonio „Vienas nakti“ – vienintelis monopasiodymas šiame festivalyje. Kitaip nei „Spragėsių mašina“, jis itin minimalus. Naudojami tik keli paprasti daiktai: vamzdėliai, lankai, rankšluostis, taurės ir dėžė, iš kurios visai tai ištraukiama. Tai atlikėjo susitikimas su daiktais ir jų atradimas iš naujo. Menininkas kalba apie save, apie žonglierių profesiją. Iš pradžių jis labai lėtai, demonstratyviai apsišrengia, pabréždamas kickvieną jūdesį, rūbą. Tada pradedė žongliuoti lankais ir vamzdėliais, tai irgi vyksta teatrališkai, vaizduojant žonglierių pasiodymą, po kickvieno šou laukiant aplodusment, bet atlikėjas nežiūri į publicą, šitas šou ne mums, o kažkam kitam. Vėliau teatrališkumas išnyksta, tačiau iš toliau viskas atliekama itin šaltai, matematiškai. Labiausiai kin-

ta patys judesiai: grįžus prie lankų, jais žongliuojama jau visiškai kitaip, tarytum atrendant jų tūrį. Atlikėjas pradeda juos sukti apie save, krauti ant savęs, taip ir su vamzdėliais, kurios deda sau prie kaklo, veido, kūno. Tai jau kiti savitū tūrį įgavę daiktais. Tačiau neatrodė, kad atlikėjo santykis nuo to kistų, kinta tik jo judesiai, o saltumas, nora ir nevaidabinis, išlicka lygai tokis pat. Tai ne pažintis, o susitikimas, jis nebenundrauja su daiktais, jis su niekuo nebenundrauja, yra pabréžtinai vienas, atsiribojės, bet geba užpildyti visą sceną, be to, sudaryti išpūdį, kad čia nėkas nestovi, kad visi scenejoje esantys daiktais juda ir nickas nelaukia savo eilės. Kuo toliau, tuo intensyviau kraudamas viską ant savęs ir daugindamas liečiamų daiktų judesius, jis, skambant linksmai melodijai kaip ir pasiodymo pradžioje, užsimeta ant savęs medžiągą, iš kurios pasiodydė, ir pranyksta daiktų dėžėje, iš kurios viskų ir traukė. Tartum lyg žmogus virštų daiktu, bet tai tik spėjimas. Šis pasiodymas ne tik kuriamas minimaliausiomis priemonėmis, bet ir yra pats lėčiausias, čia neįvyksta niecko staigaus, o ir pasikeitimai nėra akivaizdūs, tad neseinant jų gali atrodyti, kad niekas ir nevyksta.

Norintys aiškumo galėjo nuciti į prancūzų trupės „Les choses de rien“ pasiodymą „Burbulas“. Konceptija, norėjai to ar ne, buvo tiesiog suformuluota, nors kažin ar vertėjo, jeigu ir šiaip apie tai šnekama ant kickvieno kampo? Žmogus ir šiuolaikinės technologijos: kaip reklama, kompiuteriai, internetinis bendarvimas ir kiti šiuolaikiniai patogumai keičia žmogų ir jo gyvenimo būdą?.. Visa tai pateikima dar ir itin moderniame sceno-vaizdyje – veiksmas vyksta išpūstame burble (7 metrų skersmens pusiau sferoje), jo prasmė, manau, galima (bučina?) aiškinti tiesiogiai. Pasirodymo pradžioje kompiuterinis balsas praneša, kad žmogus, kuri telefono numeris tokis ir tokis, gali laimeti naujuosius namus – šį burbulą, ir tegu jis kuo greičiau pasioko. Žmogus (Boris Gibé) pasirodo ir apsigyvena burbole, ten jis puola kompiuterio kėdė, vaikščiojanti lempha, ir apskritai jo gyveni-

„Vienas nakti“

D. MATVEJEVO NUOTR.

mas tampa itin priklausomas nuo technikos. Galiausiai laimėtojas įlenda į mažesnį burbulą, esantį didžiojo viduje, ir, reikia manyti, kankinis, nes šiuolaikinės technologijos ne tik atskyrių jį nuo pasaulio, bet ir prario. Viskas turi savo priulumą, šis pasiodymas – ne išimtis: „Burbulas“ kantriai laukė krepsinio varžybų pabaigos, kad visi spėtų pas jį ateiti.

Paskutinė pasirodė suomių trupė „Circo Aero“ (viešėjusi ir praėjusių metų festivalyje) ir jų spektaklis „Ro-pu“, kas išvertus iš japonų kalbos reikštų „virvė“. Išties virvių čia buvo visur. Viskas prasidėjo nuo 25 metrų virvės, besileidžiančios žemyn nuo lubų, vėliau ja pradėjo leistis ir mergina. Tai vienintelis pasiodymas, kuriam buvo panaudota didžiulė vaizdo projekcija. Viskas priminė meditaciją, be to, prie pulito buvo gyvai kuriamą gana rami technopsichodelinę muziką. Žiūrovai buvo kviečiami tiesiog ramiai mėgautis vaizdu, gal dėl to salėje labai nerimo vaikai. Kick trukdė ir merginų atlikėjų apranga (kostiumų dizainerė Suvia Hanninen), iškrentant iš spektaklio estetikos, lyg ištraukta „iš gatvės“ – raudonos ir elektrinės spalvos trikotažiniai marškinėliai bei ne itin tvarkingos kelnės.

Atrodo, režisierės sumanymas buvo tiesiog parodyti virvę kiek įmanoma įvairiai, suteikti jai kiek galima daugiau prasmių ar, greičiau, skirtingo vizualumo. Sanna Silvenoinen – choreografe, tad spektaklyje labai daug šokio ele-

mentų, net ir oro akrobatika, kurios čia gausu, labiau panaši į šokį, kuris visas buvo priderintas prie virvės. Atlikėjas vyras (Sakari Mannisto), priešingai nei merginos, neužsiiminejo oro akrobatika ir susiteikė spektakliui žemškesnių spalvų. Kiek sutrikdė komiška scena, kai pasitelkus projekciją rodyta dar viena, šviečianti virvę, kurią kaip gyvūnų bandė sutramdyti dresuotoju persirengęs atlikėjas. Po šios senojo cirkų parodijos sekė dar viena pačia scena: aktoriams besivartant ant grindų, galinėje sienoje buvo projektuojama pavojingai ir komiškai manevruojančių lyno akrobatų scena – senojo cirkų triukai, pavojingi gyvybei. Nors tai parodija, viena atrodė lyg atėjė iš visai kito pasiodymo, o scenai pasibaigus jau buvo sunku grįžti prie vizualiojo grožio estetikos – meditacijos šokio, muzikos bei akrobatis. Pabaigoje viskas sujungiamas į viena, atlikėjams surišiant virves į višą sceną užpildantį medį.

Visuose festivalio pasiodymuose svarbi buvo emocija, improvizacija, tam tikras laisvės jausmas. Tuo šiuolaikinis cirkas ir patrauklus, – atlikėjai gali daryti ką tinkami ir neprivalo išisprausti į jokius rėmus, čia atsiranda vietas bet kuriai meno rūšiai. Kartu paliekama laisvė ir žiūrovui, kuris nieko neprivalo suprasti tiesiogiai ir gali rinktis asmeninę matomo vaizdo interpretaciją, tik ar visada toje įvairovėje įmanoma rasti ką interpretuoti ar bent jau vaizdą, kuriuo galėtum mėgautis ir jis neat sistobų?

Svetur

Oskarui Koršunovui Maskvoje įteiktas apdovanojimas

Pirmadienį Maskvoje režisieriu Oskarui Koršunovui buvo iškilminai įteiktas garsaus rusų teatro reformatorius Vsevolodo Mejerholdo vardo prizas. Prieš ceremoniją režisierius laukė dar vienas svarbus įvykis – rugpjūčio 11–12 d. čia vyko spektaklio „Užispyrėlės sutramdymas“ premjera. O. Koršunovas jis pastatė Sankt Peterburgo Aleksandro teatre – Rusijos teatro lopšyje, gyvuojančiam jau 250 metų.

„Labai džiaugiuosi šiuo apdovano-

juim, nes tai yra didžiulis įvertinimas, – sakė O. Koršunovas. – Tokios patirties dar nesu turėjęs.“ Anot jo, tiek apdovanojimas, tiek ir spektaklis yra labai svarbus įvykiai.

V. Mejerholdo prizą įsteigė šio žymaus režisieriaus vardo centras Maskvoje. Kickvienais metais nuo 2006-ųjų čia atvyksta kviečiamų ir apdovanojamų intensyviai dirbantys režisieriai, kuriantys eksperimentinių, ieškančių teatrą. Prizas yra pagerbtis tokie žymūs kūrėjai kaip Krzysztofas Warlikowskis, Krystianas Lupa, Matthiasas Langhoffas. O. Koršunovas yra vienintelis ši apdovanojimą gavęs lietuvis.

Maskvoje režisierius vedė meist-

riškumo pamoką teatralams, 14–15 d. centre vyko jo spektaklių videoperžiūra. Teatrolugas Audronis Liuga skaitė paskaitą apie O. Koršunovo kūrybą.

Po gastrolėlių ir apdovanojimo ceremonijos Maskvoje O. Koršunovas išskubėjo į Sankt Peterburgą, kur vyks „Užispyrėlės sutramdymo“ premjera jau pačiame Aleksandros teatre. Režisierius šiame teatre dirbo nuo gegužės. Spektaklį kurti jam padėjo ir menininkai iš Lietuvos: kostiumus kūrė Agnė Kuzmickaitė, scenografiją – Jūratė Paulėkaitė, muziką – kompozitorius Gintaras Sodeika.

OKT INF.

Apie kalbu lietuvių ir tylų lenką

Paroda „Artscape: Lenkija“ galerijoje „Vartai“

Danutė Gambickaitė

Vos pravėrus galerijos duris pasitinka netikėtas vaizdas ir kvapas. Monochrominis juodos ir pilkos koloritas. Pelėnais apibarstyti duonos kepalių su išskobtais Sokrato, Immanuelio Kanto ir Giordano Bruno veidais. Pastogė iš sudegusių knygu, užimanti didžiąją dalį pirmosios salės. Voratinkliai ir dulkėmis aplipęs lango rėmas su liepsnojančia žvakele ir ant grindų tyškančiu vašku. Iš butelių šukų sudėliotas trikampis, aplietas derva ir apmetytas šiukšlėmis. Tačiau tos šiukšlės nėra paprastos būtinės atliekos, o sudžiūvusių augalų sausuoliai, dulkiškės, smulkios popieriaus nuoplaišlės – viskas natūralu. Kažoks „naturalistiškas egzistencializmas“, tyliai sau pagalvoju. Viskas trapu, laikina, laikinumas, per laiką, po laiko, dėl laiko – kaip suksis, visaip tinka.

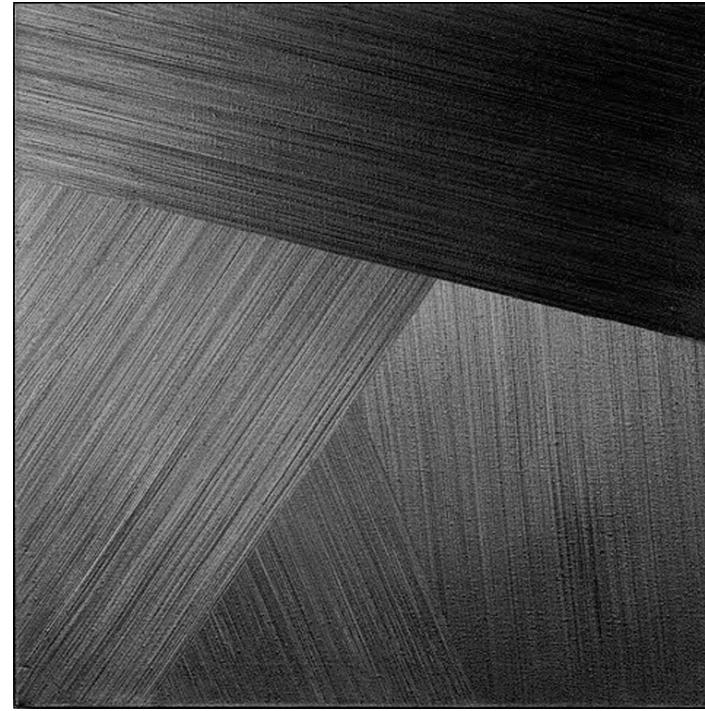
Ray Bartkus – menininkas tarp Vilniaus ir Niujorko. Drąsai ir įdomiai kalbantis/kuriantis apie viską: socialines problemas, politiką, kultūrą, savo asmenines patirtis, praeitį, ateitį ir t.t. Linksmas ekskursas: argi negražiai skamba – „Ray B“. Visai kaip X-ray (lietuviškai – rentgenas) ar kokio komiksų herojaus vardas. Spalvingas, kontroversiškas, ryškus, o dar „iš Amerikos“ – toks man visada atrodė Ray B.

Visi R. Bartkaus darbai šiam „Artscape“ kalba apie laiko pėdsakus: ir tiesiogiai apie materialius, ir netiesiogiai apie nematerialius. Tai-

gi labiausiai R. Bartkaus darbai kalba apie irimą, dilią, dūlėjimą. Taip pat apie senumo ir naujumo sankirtą. Apie trečią Williamo Blake'o knygos „Dangaus ir pragaro vedybos“ skyrelį, išverstą į vokiečių kalbą per *google translate* programą. Apie tai, kaip sena tampa nauja, bet vėl netikėtai (o gal tikėtai) išvirsta į seną. Taip pat R. Bartkaus darbai mąsto apie skirtingą skirtingu laipsnių supratimą, apie kalbą, apie natūrą ir natūros megdžiojimą. Apie tai, apie ką prikalbėta tiek daug, kad, atrodo, nieko nepasakyta. Apie tai, kad viskas, net *google translate*, kada nors vis tiek sudūlės, sutrupės, apeis pelšiais, ištirps, bus ištrinti, pamiršti ir t.t. Žinoma, toks kalbėjimas anaipoltol nėra naujas, bet jau pabodo visur kaišioti „naujumo“ ar „autentišumo“ kriterijų, gal reikia tiesiog džiaugtis, kol tai pavyksta.

R. Bartkaus kūriniai labai kalbūs, daugiasluoksniai ir formaliai, ir idėjiškai. Prie kiekvieno jų malonai plepėdama galėčiau praleisti ne vieną valandą.

Akys keistai sureaguoja po tokio R. Bartkaus informacijos antplūdžio patekusios į minimalistišką Rafał Bujnowskio erdvę. Tarti žodį per atidarymą lenkų tapytojas atsisakė. Motyvas, suskambėjęs „Vartų“ direktorės lūpomis: „Labai daug į savo darbus įdėjau ir daugiau nieko nenoriu ir neturiu pasakyti“, – viską paaškina. Nekalbus ir R. Bujnowskio tapybos albumas: darbų nuotraukos, pavadinimai, kelios padėkos – viskas juoda, viršelis taip pat juodas. Me-

Rafał Bujnowski. Be pavadinimo. 2008 m.

nininkas minimalistiškas ir konceptualus iki galo.

Pilkos, it metalas žvilgios drobės įstatytos į stiklo akvariumus mediniai rėmai. R. Bujnowskio tapyba be stiklų – kažkas panašaus į tuos keistus, magiškus atvirukus su smulkiais grioveliais. Juos kiek pakreipus pasikeičia vaizdas, ančiukas Donaldas pamuojo ranga, diena virsta naktimi ir t.t. Tapydamas menininkas naudojasi panašiu principu. Blizgių aliejinių dažų potėpiai atrodo taip, tarsi turėtu panašius griovelius kaip tuose atvirukoose. Net ir be stiklų tokia tapyba nuolat juda, keičiasi.

Teko girdėti, kad tuos akvariumus R. Bujnowskis sugalvojo visai neseniai ir lietuviai bei šalies svečiai gali pirmieji pamatyti šį sumanyam. Stiklas suveikia kaip savotiškas projektorius, atspindintis aplinką (tai, kas yra prieš) ir perkariantis visą tai ant pilkų, monochrominių potėpių. Erdvė priešais paveikslą – galerijos sienos, apšvietimas, žiūrovai – perkeliami ant drobės, paverčiami objektais. Linijos, šviesos vos mums padūdėjus taip pat sujuda, paveikslas pasikeičia. Žiūrék, jau kita kompozicija, kitas objektas, vėl grožies iš naujo. Pakeiti žiūros tašką – dar ki-

tas paveikslas, gali vaikščioti be galio. Savotiškas filmas, tik kitaip užfikuotas, nepakartojamas.

Įdėmiai stikluose apžiūrinėjau savo veidą, siluetą, šešėlį ir to šešėlio šešėlį, santykį su aplinka ir susiamaščiau. R. Bujnowskis taip mus ir pagauta besitebeiljančius į savo fisionomijas. Pagauta prisiminiau, kaip vis susigėsdavau, kai apžiūrinėdama kokiam nėra muzicuje po stiklų pakštus darbus automatiškai pradėdavau apžiūrinėti savo atspindį: ar plaukai nesusivėlė, paakiai nepajudodė ir pan. Tyliai juokdavausi pamačiusi tokius pat „meno mylėtojus“, masiškai besitaikančius šukuošenas priešais rembrantus, davinčius ir pikasus. R. Bujnowskis (nežinau, sąmoningai ar ne) tarsi įterpia ir ši gedingą momentą.

Menininkas savo tapyboje igvendina vieną mėgstamiausią konceptualistų ir postkonceptualistų strategijų: puse kūrybinio darbo perduoti žiūrovui. R. Bujnowskis nenarpiloja jokių socialinių, politinių, asmeninių patirčių, lingvistinių ar dar kitokių temų. Daraū prielaidą, kad svarbiausias jo „Vartuose“ pristatomų kūrinijų objektas – pati strategija. R. Bujnowskis labai konceptualus tapytojas, realiai, o ne menamai vedantis šiuolaikinę tapybą konceptualia linkme.

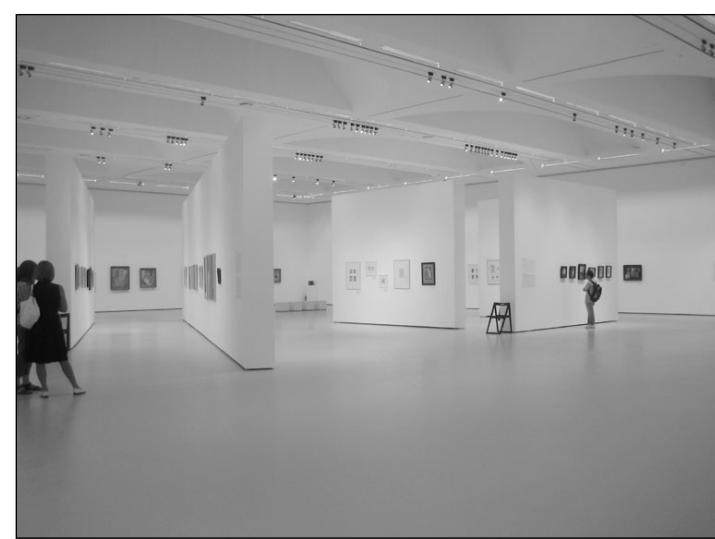
*Paroda veikia iki spalio 22 d.
Galerija „Vartai“ (Vilniaus g. 39,
Vilnius) dirba antradieniais-penktadieniais 12–18 val.; šeštadieniais 12–16 val.*

Ankstyva gėlelė davatkų miesčiuje

ATKELTA IŠ 1 PSL.

rodos patalpas, radau ant lango kažkieno tai pajuokai padėtą gan keista žaisliuką: ant kieto popieriaus, maždaug 25x10 cm papaišytas elipsis. Perigėjue priklijuota pravira degtukų dėžutę, kurios viduje irgi priklijuotas sudegintas degtukas. Ant elipsio prisiūta pusiau perpjauta bulvė. Aplink bulvę apvestas apskritimas, atseit kažkieno orbita... iš apogėjaus papaišytos kelios spalvotos parabolės. Ir dar kažkas buvo priklijuota ir papaišyta, nebeatimenu. Kitą dieną, atejus į Vytauto Kairiūkštio parodą, tą žaislą jam parodžiau. Maniau, išsižeis ir lieps tą žaislą išmesti lauk. Priešingai, jis labai susidomejo to žaislo sumanymu ir kompozicija. Pakabinio ši žaislą sienoje tarp dviejų paveikslų ir jo apačioje paraše: autorius nežino mas.“ (ap. 2, b.414, l. 16). Šis pasakojimas liudija du dalykus: visuomenės nepasirengimą naujai meno sampratai ir entuziastingą Kairiūkštio domėjimą formą, tikėjimą „naujajo meno“ ateitimis.

Dailininko pedagoginė veikla

Parodoje „Vytautas Kairiūkštis ir jo aplinka“

Vilniuje brėžė kitokias meno sampratos gaires negu postimpresionistinė Vienožinskio Kauno meno mokykloje siepijama emocionalaus natūros interpretuotojo pozicija. Deja, Kairiūkštis ir jo mokiniai liko savotiškais marginalais to meto lenkiško Vilniaus kontekste. Buvo nepripažinti po 1931 metų pasiro-

pypsintys ir blizgantys niekalai. 3-4-ajame dešimtmetyje Kaune tik dailininko sesuo Halina Kairiūkštė-Jacinienė turėjo pakankamą metodologinį pasirengimą ir vertino savo brolio ir jo mokinų darbus, netaikydama „tautos dvasios“ kriterijus.

Dailininko pažiūrų novatoriškumą atspindėjo pati ekspozicijos architektūra, padaryta pagal 1923 metų „Naujajo meno“ parodos katalogo viršelyje pavaizduotą suprematistinę kompoziciją. Nors smulkus formato, Vlado Drėmos, Balio Macutevičiaus, Antano Butkūno darbai šiandien byloja ne tik apie formos sukauptumą, bet ir apie gyvą, tik dar neartikuliuitą konceptualią mintį. Juk kai įdėmiai žiūri į formą, bandai ją išskaidyti ir iš naujo sukonstruoti, toji forma ar jos elementai tampa savaime reikšmingi. Vladas Drėma, tapydamas seriją nedidelų darbų su tuo pačiu Gedimino kalno motyvu skirtingais metų laikais, tarsi instinktyviai užkabino monotinios, pasikartojimo fenomeną.

Anot Liutkaus, jis bene trisdešimčia metų aplenkė Andy Warholą.

Lankydamas „Vytauto Kairiūkštio ir jo aplinkos“ parodoje negalėjau lauitis galvoti, kaip būtu susiklosčiusi nacionalinė Lietuvos dailės tradicija, kaip ji būtų atrodžiusi, jei Kairiūkštui ir jo mokiniams anuomet būtu pavykę prigytame „baisiai provincialiame davatkų miečiuje, kur niekas nesiinteresoja dailės dalykais“? Aišku viena: Kairiūkštis, mokinį švelniai pravardžiuotas „profesoriumi Bėduliu“, šiandien stovi greta tų nedaugelio asmenybų, kurių veikla ir ryšiai su jųairiomis užsienio meno pasaulio žvaigždėmis leidžia lietuviams kurti savimeilę glostancią integrumalu Europoje istoriją. Tokiai ir buvo ši paroda – saldžiai glostanti savimeilę ir vis dėlto graudi.

Paroda veikė birželio 30 d. – rugpjūčio 29 d. Išleistas parodos katalogas „Vytautas Kairiūkštis ir jo aplinka“

Žvanga pančiai

Jaunujų Baltijos šalių menininkų paroda „Zugzwang“ buvusioje Vilniaus duonos kepykloje

Dovilė Aleksandravičiūtė

Parodos pavadinimas ir plakatas savo retorika uždavę skambų toną. „Zugzwang“ pasirodė lyg didelis mitinguotųjų būrys, susikibęs rankomis, akompanuojant priespaudos kaukėtosios Kristinos Kurilonok gražuolės arba margaspalvės Kristi Kongi drobės ir kitų, kitų, kitų... Tuomet natūraliai kilo klausimas: ką norėta pasakyti šia paroda? Ar kad Baltijos šalyse dar yra likę jaunu, kuriančiu, aktyviu bei ambicingu menininku, kurie nori būti pastebeti; nori, kad jų pavardės (daug pavardžių) būtų žinomas, nori išsikovoti tam tikras pozicijas šiandieniame dailės gyvenime? Ar kad yra tam tikra kritinė masė, kuriant pagal panašius principus, ir nesvarbu, ar tai Lietuva, Latvija, ar Estija, visi yra atradę panašius stilistinius modelius, kurie ir turėtų būti suvokiami kaip šiuolaikinis jaunuomenės menas?

Bent jau antrankai plakate, iliustruojantys priespaudos idėją, nekélé abejonų, jog paroda yra mėginimas vaduotis iš nelaisvės. Galbūt siekta nuakti raktą, o gal bent sugriebti mažą šapelį, kuriuo, intensyviai krapš-

žo kambarėlio sienas; dirbtinėmis egliaukėmis nusagstyta patalpa, kuriuoje juodame nieke pakibusios skrajojo Olgos Dedovos moterys; kaukėtosios Kristinos Kurilonok gražuolės arba margaspalvės Kristi Kongi drobės ir kitų, kitų, kitų... Tuomet natūraliai kilo klausimas: ką norėta pasakyti šia paroda? Ar kad Baltijos šalyse dar yra likę jaunu, kuriančiu, aktyviu bei ambicingu menininku, kurie nori būti pastebeti; nori, kad jų pavardės (daug pavardžių) būtų žinomas, nori išsikovoti tam tikras pozicijas šiandieniame dailės gyvenime? Ar kad yra tam tikra kritinė masė, kuriant pagal panašius principus, ir nesvarbu, ar tai Lietuva, Latvija, ar Estija, visi yra atradę panašius stilistinius modelius, kurie ir turėtų būti suvokiami kaip šiuolaikinis jaunuomenės menas?

Bent jau antrankai plakate, iliustruojantys priespaudos idėją, nekélé abejonų, jog paroda yra mėginimas vaduotis iš nelaisvės. Galbūt siekta nuakti raktą, o gal bent sugriebti mažą šapelį, kuriuo, intensyviai krapš-

Eglės Karpavičiūtės darbų ekspozicijos fragmentas

Jono Jurciko darbų ekspozicijos fragmentas

ko aptekėjusi pasirodė beveik tokia pat marga ir tapybiška kaip ir patys kūrėjai. Tai kūrė bendrą, vizualiai triukšmingą erdvę, kurioje konkretus darbas tapo tik bendros visumos dalimi, drauge su vamzdžiais, elektros skydinėmis ar durimis atrodės lyg margo kilimo gija, kurią įdomu apžiūrėti iš arčiau, nors bendras vaizdas vis dėlto svarbesnis.

Vizualiai margų erdvę naudojimas nebéra naujovė šiandienio Vilniaus kultūriniam gyvenimui. Galima net teigti, kad alternatyvių vietų paieškos beveik tapo madingos. Iš panašių paminčiai Fluxus ministerija, kuri vaistinėje ieško vaistų arba imunitetą stiprinančių „vitaminų“ eiliniams lietuviškos kultūros vartotojui, *loftus*, kurie siūlo gyvenimo kaip meno ir meno kaip gyvenimo artumo pajautimą, „Taurė“ alaus gamykla, kuri svaigina, o aptariamoji „Commune Art Vilnius“ duonos kepykloje kepa kasdienišką kultūrinę duoną. Būtent tokia buvo ir paroda „Zugzwang“ – puiki ir įtraukianti, bet vis dėlto la-

bai jau taisyklinga ir kasdieniška, ypač kai dauguma eksponuojamų darbų yra tradicinių dailės formų – dominavo tapyba, skulptūra bei šiek tiek videodarbų.

Tekstas ant lapelio, prikabinto prie vienos salės sienos, teigia: „Zugzwang – tai mąstymo padėtis, bet neapsiant to viskas įvyksta.“ Tai, kad paroda vyksta, yra puikus žingsnis ir, remiantis pasiūlyta šachmatų terminologija, tokas pavadinimas netgi atrodo ne visai tinkamas. Juk terminas *zugzwang* pirmine prasme reiškia ne tik nenaudingą ējimą, bet dar ir bloginantį padėtį. Paroda situacijos tikrai nebloginio (ka jau čia pas mus galima pabloginti...). Juolab kai žengiamas didelis ir matomas žingsnis – juk tai ne mažo miestelio kultūros namų parodėlė, tai didelė tarptautinė paroda.

*Paroda veikia iki rugpjūto 30 d.
„Commune Art Vilnius“ (buvusioje
duonos kepykloje, Saltoniškių g. 7,
Vilniuje) ekspozicija atidaryta antra-
dieniais-sekmadieniais 12–18 val.*

Paminėti būtina

Lenkų fotografo Przemysłavo Pokryckio paroda „Iniciacijos“ galerijoje „Kairė-dešinė“

Monika Krikštopytė

Tai viena iš įdomesnių tarptautinio fotografijos meno festivalio Vilniuje „In Focus 2010“ parodų. Nuotraukos prabangiai atspaustos, labai kokybiškos ir gerai įremintos. Bet ne tai svarbiausia. Pokryckio fotografijos patiks visiems. Ieškantieji grožioji ras – dokumentiškai fiksuojamos šventės, kur žmonės pasipuošė, pasitempę, šypsosi kamerai ir aplinka reprezentatyvi (tam tikro skonio žmonėms). Antropologiškai žvelgiantieji ras ką tyrinėti, nes galima apžiūrėti, kokius gérimus švenčiantieji (ir gedintieji) geria, ką valgo, kaip puošiasi, ką kviečiasi į svečius. Galų gale kokias progas mini. Nepatiklumu apdovanoti, ironijos kankinimai ir skepticizmo pilni žūrovai galės pakinkti iš pozuojančiųjų naivumo, papročių savotiškumo. Žvelgiant į nuotraukas galima net būtų užvesti tą prieštaringą dis-

kusiją apie keistoką mūsų kaimyninių šalių religingumą, kartais panašu į fanatizmą, kai bet kuriai progai pasitaikius deginamos žvakutės, meldžiamasi ir prireikus šiek tiek pasmurtaujama...

Fotografo teiginiai anotacijoje apibūdina ji kaip stebėtoją (t.y. antropologą). Jis ir parodos kuratorė Marta Olejnik kalba apie gyvenimo slenkščio reikšmę ir jo paminėjimo būdus. Jei neklystu, rodomas vien krikštynas, Pirmoji Komunija, vestuvės ir laidotuvės. Šia prasme požiūris į iniciacijos ritualą yra gana siauras. Truputį pervadinus parodą (i „Katalikų iniciacijos“), galima būtų pagirti menininkų susiaurinus temą iki aprėpiamos. Galiausiai parodoje svarbiausia ne tai, kas kalbama, o pats vaizdas.

Galima sakyti, kad nuotraukose pavaizduota stereotipinė Lenkija: pigūs limonadai ant stalo, būtinai kryžius ar kiti religiniai simboliai

Przemysław Pokrycki. „Pirmoji Komunija“. 2005 m.

ant sienos (bet gali būti ir knygos pavaidalo tortas su kryžiumi), pigū puošnumą vertinantys piliečiai deklaruja šeimos vertėbes. Bendras vaizdas graudokas. Tačiau ir ne mažiau simpatiškas. Galiausiai – prieštaringes.

Matant susikaupusius, šventei pasiruošusius žmones norisi linkėti į vieną sėkmės. Tačiau dar labiau norisi sužinoti tikras jų istorijas. Ne dėl piktdžiugos, o todėl, kad nuotraukose yra gana akivaizdu, jog rodomas tik fasadas. Kitai tariant –

maskaradas. Balionai, glaistai, iškamšos, krinolinai, krakmolyti marškiniai ir visa kita. Rodoma tai, kaip norima atrodyti.

Regis, nuotraukų personažai atvirai pozuoja fotokamerai, o kartu išlieka visiškai nepažinčiai. Jie tampa dekoracijomis. Kita vertus, ritualu dalyvis ir turi persikūnysti į kažką. I tobulą jaunikį, gerą dėdę, simpatišką tetą, angelišką vaiką. Toks žaidimas...

Neva atsvirėmas, paliekantis svetimumo jausmą, ir yra didžioji šios parodos intrigą. Belieka tikėtis, kad vaizdo padidinimas visuomet yra lyg užuominai, kad siūloma žvelgti giliau. O nuotraukos iš tiesų nemažos...

*Paroda veikia iki rugpjūto 25 d.
Vilniaus grafikos meno centro ga-
lerija „Kairė-dešinė“ dirba antradie-
niais-penktadieniais 11–18 val., šeš-
tadieniais 11–15 val.*

Įdomiau už gyvenimą

8-asis Vilniaus dokumentinių filmų festivalis

Rugsėjo 23 d. vėl pakvies Vilniaus dokumentinių filmų festivalis. Per atidarymą bus parodyta Julijos Gruodienės ir Rimanto Gruodžio filmo „Lieknas“ premjera. Tai pasakojimas apie kaimo keistuočę, kuri pelkėje sukurė nuostabų parką. Lietuviškų premjerų festivalyje bus ir daugiau. Tai ir Audrius Stonio filmas „Aš perėjau ugnį“, kuris uždarys festivalį, ir Jūratės Samulionytės „Vilniaus Šanchajus“ – jis bus parodytas konkursinėje Baltijos šalių programoje. Ši juosta atstovaus Lietuvai kartu su J. ir R. Gruodžiu „Upe“, Mykolo Vildžiūno „Šarka2“ bei Domanto Vildžiūno „Tikras Garsas Valstybės Atgimimo 1989–1993“. Dar viena lietuviška festivalio programa – „Skalvijos“ kino akademijos studentų dokumentinių filmų programa.

Šių metų VDFF programe – ir dvi retrospektyvos. Kino kritikė Rūta Oginskaitė parengė Roberto Verbos filmų retrospektyvą. Ją sudarys keturių programos. Antroji retrospektyva pristatys geriausius lenkų režisieriaus Paweł Loziński filmus.

Pagrindinė programa

Pagrindinėje festivalio programe – garsūs pastarųjų metų dokumentiniai filmai. Coco Schrijber filmas „Sumauti pirmadienai ir braškių pyragaičiai“ („Bloody Mondays and Strawberry Pies“, Olandija, 2008) pasakoja apie nuobodulį ir jo poveikį žmonui. Filmo herojai – 32 metų Volstryto biržos makleris, dykumų klajoklis, Antrojo pasaulinio karo šnipas, laiką tapantis dailininkas ir Brenda Spencer, kuri būdama šeisiolikos mokykloje nušovė vienuoliuką žmonių, nes jai „nepatinka pirmadienai“. Nuosekliausiai dokumentinio kino antiglobalistai Michaelas Winterbottomas ir Matas

Whitecrossas filme „Šoko doktrina“ („The Shock Doctrine“, D. Britanija, 2009) remiasi Naomi Klein bestselleriu. Jie atskleidžia katastrofų kapitalizmo mechanizmą: masinių nelaimių įkandin seka puikiai suderinti vyriausybę bei verslo gigantų išpuoliai prieš sugniuždytus žmones ir šalis – stichijos, ekonominės krizių bei karai laikomi puikiomis laisvosios rinkos galimybėmis.

Festivalio svečias – žymus prancūzų dokumentininkas Nicolas Philibert'as, kurio filmų retrospektyvą VDFF surengė prieš kelerius metus. Konkursinėje programe jis pristatys filmą „Nenetė“ („Nénette“, Prancūzija, 2009). 1969 m. Borneo salos džunglėse gimusiai orangutanei Nenetei jau virš keturių dešimtmečių seniausiai pasaulio zoologijos sode „Jardin des Plantes“ ji gyvena ilgiausiai iš visų gyvūnų. Popularumu niekam nenusileidžiančią senotę kasdien aplanko šimtai žmonių.

Konkursinėje programe bus parodytas ir pernai „Prix Europa“ apdovanotas Paweł Loziński filmas „Chemoterapija“ („Chemia“, 2009). Tai neiprastas kolektyvinis Varšuvos onkologijos centro pacientų portretas. Režisierius filmavo tas keliais valandas, kurias jie praleidžia prijungti prie lašelinėi. Tai apmasytum ir pokalbių su artimaisiais bei kitais ligoniais laikas, padedantis susitaikioti su liga, iyeikti baimę.

Aleksandro Gutmano filmas „Rugpjūčio 17-oji“ („17 augusta“, Rusija, Lenkija, 2009) pasakoja apie kalėjimą, kuriame kalinami iki gyvos galvos nuteisti nusikalstelėliai. Dar vienas filmas apie šiuolaikinę Rusiją – Davido Kinselloš „Žudančios merginos“ („Killing Girls“, Norvegija, 2009). Jis nukelia į pavėluotų abortų kliniką pauglėmams Sankt Peterburge. Kartais čia atkeliauja

merginų, norinčių nutrauktį nėštumą likus mėnesiui ar dvim iki gimdymo. Filmo režisierius taip pat bus festivalio svečias.

Meno pavidalai

Specialioji programa „Meno pavidalai“ skirta filmams apie menininkus ir meną. Gary Hustwito „Pavidalai“ („Objectified“, JAV, 2009) – tai antrasis režisieriaus kuriamos dizaino trilogijos filmas. „Pavidalai“ – tai filmas apie industrinį dizainą, sudėtingą santykį su mus supančiais daiktais. Romano Liberovo filmo „Josifas Brodskis. Pokalbis su danau gventoju“ („Josif Brodskij. Razgovor s nebožitelem“, Rusija, 2010) pagrindą sudaro Josifo Brodskio pokalbis su muzikos kritiku Solomonu Volkovu, vykęs 1993 m. Niujorke. Režisierius taip pat atvyks į Vilnių pristatyti filmo žiūrovams. Lucy Walker „Savartynas“ („Waste Land“, D. Britanija, Brazilija, 2010) pasakoja apie žymaus menininko Viko Munizo kelionę į gimatą Braziliją ir „Gramačo sodais“ vadina ma didžiausią pasaulio savartyną Rio de Žaneiro pašonėje. Filmo „Trimpinas. Išradimų muzika“ („Trimpin: The Sound of Invention“, rež. Peter Esmonde, JAV, 2009) herojus yra menininkas, išradėjas, inžinierius ir kompozitorius. Trimpinas nežaidžia pagal komercinio meno rinkos taisykles, tačiau jo išskirtinius muzikinius „irenginius“ liaupsina visas pasaulis. Filme „Išėjimas per suvenyrų krautuvę“ („Exit Through the Gift Shop“, JAV, D. Britanija, 2010) rodomas ekscentriškas Los Andžele gyvenantis prancūzas Thierry Guetta. Jis tam-pa gatvės meno dokumentininku ir nusprendžia surasti tapatybę kruopščiai slepiantį garsųjį Banksy, kuris ir yra filmo režisierius.

„Nenetė“

Išskirtinis šios programos filmas – JAV socialinės dokumentikos veterano, kino klasiko Fredericko Wi-se mano filmas „La Danse: Paržiaus Operos baletas“ („La Danse – Le Ballet de L'Opera de Paris“, Prancūzija, JAV, 2009). Filme atskleidžiamos visos trupės gyvenimo puses: nuo administracinių ir techninių rūpesčių iki baleto spektaklių premjerų.

Konkursinė programa

Konkurse bus parodyta po keturių naujausius latvių, estų ir lietuvių dokumentininkų filmus. Latvių režisieriaus Viesturio Kairišo „Loengrinis iš „Varka Kru“ („Loengrīns no Varka Kru“, 2009) – tai latvių rogutininko Martino Rubenio, 2006 m. Turine laimėjusio žiemos olimpinį žaidynių medalį, portretas. Alternatyviosios kultūros sluoksniuose jis žinomas ir kaip DJ Betonas iš grupės „Varka Kru“. Viena garsiausiai šiuolaikinių latvių režisierų Laila Pakalniņa filme „Rubiko keliu“ („Pa Rubika ceļu“, 2010) rodo Rygą su Jūrmala jungianti dviračių taką, vis dar vadinančių bus vienos Latvijos komunistų partijos lyderio vardu. Latvijos pilietis Alfrēdas Rubikas, kadaise grīžtais pasisakęs pries Latvijos nepriklausomybę, buvo išrinktas į Europos Parlamentą. Filme „Versija Vera“ (2010) režisierė Ilona Brūvere pasakoja apie skulptorę Verą Muchiną, sukūrusi vieną sovietinių simbolių – milžiniš-

ką darbininko ir valstietės skulptūrą. Unos Celmos filme „Moterys ir sargybiniai“ („Sievietes un sargi“, 2009) žvelgiama į graudų gyvenimą Afganistano moterų kalėjime.

Garsaus estų dokumentininko Jaako Kilmi filmas „Disko ir atominis karas“ („Disco and Atomic War“, 2009) pasakoja apie keistą informacijos karą tarp totalitarinio režimo ir populiariosios kultūros. Vladimiro Loginovo „Tapatybės“ („Aždentitity“, 2009) herojė – menininkė Tania Muravskaja, kuri jaučiasi svetima ir bando bent per kūrybą suarteti su Estijos žmonėmis. Moonikos Siimets „Pasaulio čempiono“ („World Champion“, 2009) herojus 83 metų Herbertas Seppas mokyklą lankė pirmosios Estijos respublikos laikais, dar vaikas buvo išremtas į Sibirą. Jis yra geriausias Estijos šuolininkas su kartimi savo amžiaus grupėje. Alionos Suržikovos „Panelė Robinzonė“ („Miss Robinson“, 2009) herojė Olga jau septintus metus dirba kiaura parą veikiančiame bare ir ieško meilės, norėdama pagaliau ištekėti.

Specialiai VDFF seanse bus parodytas festivalio svečio Roy'aus Lekuso (Prancūzija) filmas „Istriegė krante: likimo pamesti jūreviai“. Kartu su Daisy Asquit (D. Britanija) jis surengs meistriškumo kursus, kurių tema – socialinės dokumentikos prodiusavimas ir kūrimas.

PAGAL „SKALVIOS“ INF.

VDFF svečiai

Nelabai žinau, kas yra tiesa

Šiemet VDFF konkurso žuri vadovaus lenkų režisierius Pawełas Loziński. 2002-aisiais „Skalvija“ surengė bendrą režisieriaus ir jo tévo – lenkų dokumentinio kino klasiko Marcelio Lozińskiego retrospektyvą. Pawełas sukūrė naujų filmų, bet festivalyje bus proga pamatyti ir jo ankstyvuosius darbus. Šių metų pavasarį lenkų žurnallas „Film“ surengė diskusiją apie šiuolaikinį dokumentinį kiną. Dokumentininkai turėjo atsakyti į penkis klausimus: 1. Kur riba tarp dokumentinio ir vaidybinio kino? 2. Ar dokumentiniam filmu galimi fikcijos elementai? 3. Ar dokumentiniam kine galima naujoti provokaciją (Marcelis Loziński tai vadina tikrovės „sutirštinimui“)? 4. Kuo remiasi dokumentinio kino tiesa? Ar jis egzistuoja? Ir kieno tai tiesa? 5. Ar filmo herojumi galima pasinaudoti tiesos, filmo labui arba siekiant apnuoginti kokią nors patologiją? Pateikiamie Paweł Lozińskiego atsakymus.

1. Šiandien labai sunku nubrėžti

tą ribą ir net nežinau, ar verta. Tos dvi rūsys, du mąstymo būdai dabar labai susimaišę, naudojasi vienos kintu. Bet jei jau toks klausimas kilo, pabandyti. Jei imi aktorių, rašai jam tekstą, aprensi jį kombinezonu, statai priešais mašiną fabrike ir liepi parašyti tekstu kalbėti su draugais, tai yra vaidybinius kinas. Jei randi darbininką, statai jį prie mašinos (nebūtinai jo paties fabrike) ir prašai pasikalbėti (nebūtinai su savo draugu) siūloma tema, man tai vis dar yra dokumentinis filmas.

Filmas susideda iš daugybės scenų ir atsitrinka, kad dalis iš jų nufilmuota „vaidybiskiu“. Man svarbiausias yra tikrovės kriterijus, kartaik tikrovės kriterijus yra būtent tokia „padaryta“ scena nei ta, kuri užfiksuoja grynai dokumentiškai.

2. Priklausys nuo to, ką pavadinime fikcija. Nerašau dialogų, nes paskui tai visada blogai baigiasi. Kartais tenka paprašyti herojus, kad jis „vaidybiskai“ pasivaikščiotų gatve iš kairės pusės į dešinę. Man yra teki organizuoti situacijas, ivesti herojus į vietas, kuriose anksčiau jie nėra buvę. Bet jei paskui tas paleistas mechanizmas pradeda

veikti savarankiškai, jei filmuoja herojus neatsisuka į kamerą ir nelaikia: „Ką turiu dabar daryti?“, vadinas, pavys.

3. „Sutirštinimas“ tam tikra prasme yra mūsų šeimos tradicija, terminą sugalvojo tėvas, metodas egzistavo jau anksčiau. Bet nes iš tikimais jo tėsėjas. Man labiau patinka stebeti, laukti, bet tai nereikia, kad negaliu provokuoti tam tikrų situacijų. Kai turiu tik kelias filmavimo dienas, stengiuosi nepradėti filmo. Tada egzistuoja didelė tikimybė, kad viskas pasibaigs pa-prastu fiksavimu. Gera investicija į vėliau nufilmuotą medžiagą yra ilgas pasirengimas filmuoti. Kadaisė savo kieme nufilmavau filmą „Serserys“. Iš vienu ypač nufilmuotos valandinių medžiagos atsiraodė 12 minučių filmas. Tai galima pavadinti viena filmavimo diena, bet niekad nebūčiau tos scenos nufilmavęs, jei prieš tai puse metų nebūčiau sukinęs kieme su kino kamera.

4. Iš tikrujų nelabai žinau, kas yra tiesa. Jei ją suvoksiame kaip objektivę žvilgsnį, netikiu, kad jis egzistuoja dokumentiniam kine. Objektivizmas neegzistuoja net televizijos

naujienose, reportaže iš įvykio vietos, tiesiog kino fiksacijoje. Net šaltas pramoninių kamerų vaizdas yra subjektyvus. Vieta, kurioje statome kamerą, optika, kurią pasirenkame, kadras, kurį išsirenkame, ir pagaliau akimirka, kai kamerą įjungiamo, yra mūsų subjektyvus pasirinkimas. Viskas, ką užfiksuoja įjungta kamera, yra neobjektyvus – tai, ką mes norėjome pamatyti.

Paskui sėdime montažinėje ir bandome iš tos medžiagos sumontuoti pasakojimą. Sprendžiame, ką palikti, ką išmesti, kokia eilės tvarai sudėlioti pasirinktus kadrus. Vandovaujančius vien tik „tiesos“ kriterijumus, nebūtų galima vienoje scenoje sūjungti, kad ir, pavyzdžiu, dvių skirtingose vietose nufilmuotų kadrų. Taip kadras po kadro lipdome kažkokiu nuosavą tiesą, tiksliau, sa-vi žvilgsniu pamatyta pasauli.

5. Man paprasčiausiai taisykėl yra gydytojų „nepakenk“. Iš tikrujų niekad nekilo pagunda sukurti „neigiamą portretą“, t.y. filmą apie herojų, kuris man nepatinka ir kurio nesistengia suprasti. Man atrodo, kad stiprūs (ir kine, ir literatūroje) yra tik tie pasakojimai, kurių auto-

rius yra savo herojus pusėje, kad ir koks šis būtų. Dokumentinio filmo herojus – tai ne aktorius. Jis turi vardą ir pavardę, atiduoda savo veidą, dalelę gyvenimo, jis manim pasitiki. Nuo manęs priklausys, kaip su visu tuo pasielgsiu. Dažniausiai stengiuosi tą herojų „pagerinti“, o ne „sugadinti“. Montuoju taip, kad žiūrovai jį pamiltų. Nes paskui filmas yra baigtas, o jis grįžta į savo gyvenimą. Svarbu, kad filmas jam to gyvenimo nesugadintų. Tai didele atsakomybė, nuo kurios dokumentiniam kine nepabėgsi. Iš čia kyla įvairūs aprbojimai. Man atrodo, kad iš dalies dėl to daugelis režisierų išeina į vaidybinių kiną. Aš taip pat kartą buvau išėjęs, bet greit sugrižau, nes vis dar tikiu dokumentinės nuosavos tiesos, iki kurios buvo išremtas į Sibirą.

Jei kada nors reikėtų kurti filmą, nukreiptą prieš kažką, kas mane piktina arba kam nepritariu, ieškočiau stiprūs priešininko. Nenorėčiau tyčiotis iš paprasto žmogaus ir iš jo daryti savo nemegstamų idėjų ar bruozų „aststovo“. Apskritai „patalogiją apnuoginimą“ palikime tiriamajai žurnalistikai.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Tikras didvyriškumas

Krėsle prie televizoriaus

Sekmadienį mirė Claude'as Chabrolis. Jam buvo aštuoniasdešimt. 1958 m., jau būdamas garsus kino kritikas, „Cahiers du Cinema“ bendradarbis, už asmeninius pinigus jis sukūrė autobiografinį filmą „Grāžuolis Seržas“. Filmas sulaukė ir finansinės sėkmės, o Chabrolis nufilmavo „Kuzenus“, kurie 1959 m. gavo Berlyno kino festivalio Didžiųjų prizą. Iš jo pelno Chabrolis finansavo savo kolegų iš „Cahiers du Cinema“ – Ericu Rohmeru ir Jacques'o Rivette'o filmus „Po liuto ženklu“ ir „Paryžius priklauso mums“. Finansinė pastarųjų sėmė leido atsirasti dar dviem „Cahiers du Cinema“ kritikų François Truffaut ir Jean-Lucu Godard'o filmams „400 smūgių“ ir „Iki paskutinio atodūsio“. Kai šie filmai triumfavo Kanuose ir Berlyne, prabilta apie Naujosios bangos fenomeną.

Naujoji banga neatpažįstamai paketė kiną. Naujas režisūros stilis rėmėsi tuo, kad filmai kuriamai pigiai ir greitai, be žvaigždžių, dažnai filmuojami „iš rankos“, natūraliuose interjeruose ir eksterjeruose. Tokie filmai atrodė autentiški ir nestiliuoti. Taip Chabrolis pradėjo modernių, asmenišką kiną, kuris vis dar vadinamas autoriniu.

Netrukus visame pasaulyje prasidėjo naujuujų bangų era. 7-ojo de-

šimtmečio pabaigoje, kai prancūzų Naujoji banga jau buvo pasibaigusi, Chabrolis pradėjo nuosekliai kurti vadinamuji pramoginių žanrų filmus. Jis mėgo detektyvus. Dažniausiai Chabrolio filmų veiksmas perkelia į Prancūzijos provinciją ir

triotizmą dažnai pridengiamas ci-nizmas, o kartais net nusikaltimai. Chabrolis kalbėjo ir rodė savo tautiečius visiškai jų neidealizuodamas. Jo sarkazmas buvo nepriygstamas. Tautiečiai dažnai atskirsdavo, kad detektyvas yra pramoga, bet pasi-

herojai buvo politikai arba žmonės, kurių rankose yra reali valdžia. Laisva režisieriaus dvasia negalėjo taikstyti su iš aukštų tribūnų sklinančiu melu. Tada jo humoras būdavo kupinas nuodų. Beje, siūlyčiau iš jo pasimokyti ir lietuvių režisieriams. Nužudyto filmų aukoms jis dažnai duodavo kino kritikų pavares. Elegantiška, taiklai ir nereikiplūstis internete.

Chabrolis sukūrė per 60 filmų, kuriuose vaidino jo mylimos aktorės – Stephane Audran, Marie Trintignant, Isabelle Huppert, Nathalie Baye. Pastarosios dukra Laura Smet vaidina pagrindinį vaidmenį Chabrolio 2003 m. filme „Pamergė“ (TV3, 18 d., 01.05). Filmas sukurtas pagal Ruth Rendell romaną. (Režisierius smarkiai prisidėjo prie rašytojos populiarumo, nes po „Ceremonijos“ daug kas puolė ieškoti jos knygu). „Pamergės“ herojus Philipas (Benoit Magimel) sutinka mīlingą merginą Senta, ją įsimyl. Pamažu jo gyvenime ima nykti riba tarp realybės ir aistros... Nors siūžetas ir banalus – akla meilė, personažo žengimas į pragarą rodomas meistriškai ir įtikinamai.

Ne tik George'o Clooney gerbėjus turėtų sudominti Tony Gilroy'aus 2007 m. filmas „Maiklo Kleitono sukurtą tiesą“ (LTV, šiavakar,

17 d. 23 val., LTV2, 18 d. 00.20). Filmo herojus – patyręs advokatas. Jis laikomas vienu geriausiu Niujorko teisininku. Bet filmas ne apie sėkmę. Ji baigėsi tada, kai advokatas turi užglaistyti beprotišką savo kolegos poelgi. Puikiai funkcionuojančios teisėtvarkos mašinos sraigtelis Kleitonas staiga atsiduria priešiškame pasaulyje ir suprantą, jog kartais reikia bepročio, kad visi pamatyti trapią ribą tarp gėrio ir blogio. Šis filmas – garsaus scenaristo režisūrinis debiutas.

„Maiklo Kleitono sukurtą tiesą“ skatina susimąstyti, kas mes esame ir kuo iš tikrųjų norime būti. Su šiuo klausimu susiduria ir unikalus Juliano Schnabelio filmo „Skafandras ir drugelis“ (LTV, 18 d. 21 val.) herojus – prancūzų žurnalo „Elle“ redaktorius Jeanas-Dominique'as Bauby. Būdamas 43-ęjų, jis patyrė insultą ir visišką paralyžiją. Su pašauliu Bauby bendravo kaire akimi. Prieš mirdamas jis spėjo aprašyti tai, ką patyrė įkalintas nejudriame kūne. Unikalus visais požiūriais ir pirmiausia Mathieu Amalrico vaidyba filmas. Užteks krepšinio. Užteks patriotiško grožėjimosi. Tikrasis didvyriškumas – būti savimi ir gyventi prasmingai.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

„Pamergė“

rodo buržuazinių šeimų veidmaistystę, melą bei stropiai saugomas šeimos paslaptis, vadinamuosis skeletus spintose. Chabrolio neapykanta prancūzų buržua ribotumui, pasitenkinimui savimi, snobizmu atrodė neišsemama. Jis puolė tai, apie ką gérēdamiesi savimi dažniausiai kalba demagogai politikai. Chabrolis rodė, kad posakiai apie vieningą tautą, šeimos vertės, pa-

žiūrėkite kad ir ankstyvuosius jo filmus – „Kruvinas vestuves“, „Mėsininką“ ir „Te žvėris žūsta“ – ir suprasite, koks baisus yra tas vidutinis Chabrolio filmų savim patenkintas buržua ir bonvianas, besilepantiesi už padoromo fasado. Chabrolis ieškojo savo tautos konformizmo ištakų ir istorinėse kriminalinėse dramose, pavyzdžiu, „Violeta Nozjė“ ar „Moterų byla“. Dažnai jo filmų

Prarūges vaizdelis

Vietoj recenzijos

Živilė Pipinytė

Anksčiau konjunktūrinių filmų apie jaunimą temos nebuvu sudėtingos. Komjaunimas, kolektyvas arba karo veteranas padėdavo persiauklėti maištingam jaunuoliui, naivus atvykėlis iš kaimo greitai suprastavo miesto gyvenimo pavojus, tiesa, kartais toks naivuolis arba naivuolė maištaudavo prieš savo tėvų sumaterialėjimą. Konjunktūra buvo akivaizdi, o sovietinė veidmaistystė blogū, bet „ideologiškai teisingų“ filmų kritikuoti neleido. Tema buvo svarbiau už meninę kūrinio vertę. Kartais taip atsitinka ir dabar. Tik meninė konjunktūra pasikeitė. Net visai beviltiški filmai, prisdengę teigiamais – neigiaisiais, kitokios seksualinės orientacijos, odos spalvos ir pan. – personažais, sugeba sulaukti dėmesio. Sukritikavęs tokį filmą, iškart rizikuojų būti apšauktas retrogradu. Bet as surizikuosiu, nes manau, kad Mykolas Drunga savo debiutiniame filme „Anarchijoje Žirmūnuose“ ciniškai naudojasi naujuujų laikų konjunktūra. Tiksliau, filme daugiau nieko nėra. Nėra režisūros, nėra charakterių, nėra logiškai rutuliojamo siužeto, nėra gyvybės nuobodžiai pagal „auksinės proporcijos“ taisyklės sukomponuotuose kadruose ir

nepakeliamoje frontalinių mizan scenų monotonijoje, nėra nieko, kas Drungos pastangas būti kino menininku paverstu kino menu. Nėra kino. Kai jo nėra, kai filmo herojai – patetiški idiotai, o pasakojimas neturi jokios prasmės, neverta gaišti laiko, gadinti popieriu ir aiškinti, kad kai pirmą kartą Vilė pasilenkia užsirišti batų raištelio, atsitinka jos gyvenimo posūkis (tai dar galima suprasti), bet kai gyvenimo posūkiai ją ištinka kaskart, pasilenkus užsirišti raištelio, ir filmas nėra komedija, vadinas, kažkas negerai scenaristo ir režisieriaus fantazijai. Neverta šaiptysis iš pretenzingų dviejų merginų frazių, skambančių tarsi tuštumoje. Arba bandyt išaiškinti tą tuštumą, kurioje, regis, užmigtu net ir skrendanti musė, nes kiekvie- na fraze ar kadras užtęsti iki begalybės. Arba baksnoti pirstu, kad kalbėti apie raudonas lūpas ir iškart rodyti lūpas stambi planu, švelnai tariant, gana senamadiška. Ieškoti „Anarchijoje Žirmūnuose“ logikos, prasmės ar paslepčių prasmį, turinio, poteksčių (kurios ir paverčia kadrą kadrui, o ne kino kameros užfiksuoju vaizdeliu) nėra jokio reikalo. Toje pačioje „Skalvijoje“, kur žūrėjau „Anarchijoje Žirmūnuose“, kino besimokantys moksleiviai apie režisūrą išmano ir sugeba daug daugiau.

Kita lietuviams aktualiai tema – seksualinės mažumos. Drunga ne-sprendžia tautinės homofobijos problemas, nerodo absurdiško lietuvių „gražuliškumo“. Greičiau atvirščiai. Lesbietė Sandra (Severija Janušauskaitė) yra žiauri, turi brolius nusikaltelį, kuris ją išlaiko, išvilioja naivią Vilę į savo nuomojamą butą ir visą laiką žiūri į ją smauglio žvilgsniu. Tiksliau, ji į viską žiūri smauglio žvilgsniu ir kažką nuolat paista apie anarchiją. Tuo jis ir sužavi Vilę, si jai pajunta kažkokius

jausmus. Kažkokius, nes tai, kas rodoma filme, nelabai ką turi bendra su elementariai psychologija, bet kai filmo personažai yra popieriniai, tai ir jausmai tokie pat.

Trečia aktualiai tema – maištas prie vartotojų visuomenę. Nusprendusi sužinoti, kas yra anarchija, Vilė bibliotekoje kažkodel nusikopijuoją daugybę 1968-ųjų revoliucingų

prancūzų studentų plakatų išgarsiausio anarchistų tinklalapio, juos vaizdžiai išmėto ant savo kambario grindų. Viršuje, žinoma, yra Che Atvaizdas. Tai pats banaliausias maišto simbolis, bet visai nekeista, kad Drunga pasirinko būtent jį. Vartotojų visuomenę filme įkūnija Vilės teta (Jūratė Onaitytė), kuri kartoja

sakralientalią frazę: „Tai kainuoja pinigus“, žiūri televizorių, šluostu dulkes ir sprendžia kryžiažodžius, bei greito maisto restoranas. Finalė staiga tapusi labai sąmoninga (kad tai įvyko, liudija tik iš Sandros pasiskolintas smauglio žvilgsnis ir noras atkeršyti už apsinuodijusių maistu draugę), Vilė nuspreęs ji sprogdinti.

Kita vertus, kinas visada tuo ir bus ypatinges, kad kiekvienas tame pačiam filme sugebame pamatyti skirtingus dalykus, idėjas, mintis. Aš „Anarchijoje Žirmūnuose“ pamaičiau tik pačių įvairiausiu filmu, kurie, matyt, ir įkvėpė Drungą tapti kino režisieriumi, išrūgas. O jūs?

Parodos	7MD rekomenduoja
VILNIUS	
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Algimanto Kunčiaus paroda „Rekonstrukcijos“ iki 25 d. – tarptautinio fotografijos meno festivalio „In Focus 2010“ paroda „Nuobodulys“ iki 19 d. – „Moters laikas: skulptūra ir kinas“	„Prospekto“ fotografijos galerija <i>Gedimino pr. 43</i> Algimanto ir Mindaugo Černiauskų fotografijos paroda „Skaudžios žemės vaikai“
Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4</i> nuo 17 d. – Jono Chruckio (1810–1885) kūrybos paroda „Kultūrų dialogai“	Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> nuo 24 d. – bronzos liedinimo simpoziumas-paroda „Skulptoriai skaito Donelaitį“
Radvių rūmai <i>Vilniaus g. 22</i> Lietuvių išeivijos kūrybos paroda „Dovana Nepriklausomai Lietuvai“ Marijos Švažienės tekstilės ir tapybos paroda „Erdvių trauka“	Galerija „Meno niša“ <i>J. Basanavičiaus g. 1/13</i> Olgos Dedovos tapyba
Taikomosios dailės muziejus <i>Arsenalo g. 3 A</i> Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“ Vytauto Urbanavičiaus darbų paroda „Sugrąžinta iš praetėjus“	Vilniaus rotušė <i>Didžioji g. 31</i> Vlado Mackevičiaus tapyba
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas <i>Arsenalo g. 1</i> Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių būties kultūra Kryždirbytė „Lietuvių liaudies muzikos instrumentai“ nuo 17 d. – fotografijų paroda „Léonard Misonne. Pakeliui...“	Jono Meko vizualiųjų menų centras <i>Gynėjų g. 14</i> iki 24 d. – paroda „Idealios perspektyvos triukai“
Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija <i>Lankymas antradienį – šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 1644</i>	„Fluxus ministerija“ <i>Gedimino pr. 27</i> iki 26 d. – akluijų ir silpnaregių paroda „Garsų fotografija“
Bažnytinio paveldo muziejus <i>Šv. Mykolo g. 9</i> Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija	Teatro, muzikos ir kino muziejus <i>Vilniaus g. 41</i> Arvydo Kašausko tapyba
„Lietuvos aido“ galerija <i>Žemaitijos g. 11</i> Ewos Miazek (Lenkija) paroda „Saugios vietos gyventi“	Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos parodų salė <i>Šv. Jono g. 11</i> Mozaikų paroda „Tapatybės ženklai“
LDS galerija „Kairė-dešinė“ <i>Latako g. 3</i> Festivalio „In Focus“ paroda – Przemysławo Pokryckio „Iniciacijos“	VDA tekstilės galerija-dirbtuvė „Artifex“ <i>Gaono g. 1</i> Projekto „9 kombinacijos“ paroda
Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39</i> „Artscape“: Lenkija. Rafałas Bujnowskis, Ray Bartkus	Galerija „Actus magnus“ <i>Piliés g. 36–44</i> Festivalio „In Focus“ paroda – Olego Jarovenko „Laipinė Nr. 3“
„Arkos“ galerija <i>Aušros Vartų g. 7</i> Pirmoji Vilniaus keramikos bienalė Individualistų grupės istorinio paveikslų paroda, skirta Žalgirio mūšio 600 m. jubiliejui	„Domus“ galerija <i>Lukšio g. 32</i> Mariaus Mindaugo Danio tapyba Bronius Uogintas tapyba
„Akademijos“ galerija <i>Piliés g. 44/2</i> Vangos Gedmantaitės-Galkuviėnės retrospektinė kūrybos paroda Liucijos Šulgaitės porceliano kūriinių paroda „Juoda – balta“ iki 25 d. – festivalio „In Focus“ paroda – Algio Griskevičiaus „Cirkas“	Vilniaus Justino Vienožinskio dailės mokykla <i>Konarskio g. 37</i> Timo Van Tuilo paroda „Babelis apverstas“
„Titaniko“ ekspozicijų salės <i>Maironio g. 3</i> Lietuvos tekstilės meno paroda „Meninis veltinis“	Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija <i>Vilniaus g. 39/6</i> Paroda „Vizitinė kortelė. Mokytojas/Mokinys“
Vilniaus fotografių galerija <i>Stiklių g. 4</i> Festivalio „In Focus“ paroda – Juliaus Pilecko „Fotoidentitetas“	Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras <i>Naugarduko g. 10/2</i> Paroda „Lasaras Segallas: nuo Vilniaus iki San Paulo“
„Vitražo manufaktūra“ <i>Stiklių g. 6</i> Rūtos Lipaitės vitražo darbų paroda	Senamiesčio menininkų dirbtuvė <i>Totorių g. 22</i> Rimvydo Markeliūno paroda
VU Botanikos sodo Gamtos muziejus <i>Kairėnų g. 43</i> Rasos Noreikaitės-Miliūnienės ir Kristijono Miliūno tapyba; VU Botanikos sode – žemės ir aplinkos meno paroda „Išlikimas“	Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras <i>Naugarduko g. 10/2</i> Paroda „Lasaras Segallas: nuo Vilniaus iki San Paulo“
Vilniaus Šv. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčia <i>Aušros Vartų g. 7 B</i> iki 23 d. – festivalio „In Focus“ paroda –	„Vitražo manufaktūra“ <i>Stiklių g. 6</i> Rūtos Lipaitės vitražo darbų paroda
Ch. Frenkelio vilai <i>Vilniaus g. 74</i> Paroda „Dingęs sinagogų pasaulis“	Dailės galerija <i>Vilniaus g. 245</i> Paroda „Baltijos meno faktorius '10“
Aušros alėjos rūmai <i>Aušros g. 47</i> Paroda „Mūsy lėlės“	Aušros alėjos rūmai <i>Aušros g. 47</i> Paroda „Mūsy lėlės“
Baltrausijos Nacionalinio akademinių J. Kupalo teatro spektakliai <i>J. Kupalo teatro spektakliai</i>	Baltrausijos Nacionalinio akademinių J. Kupalo teatro spektakliai <i>J. Kupalo teatro spektakliai</i>
Vilniaus teatras „Lélė“ <i>19 d. 12 val. – S. Maršako „KATĖS</i>	Vilniaus teatras „Lélė“ <i>19 d. 12 val. – S. Maršako „KATĖS</i>

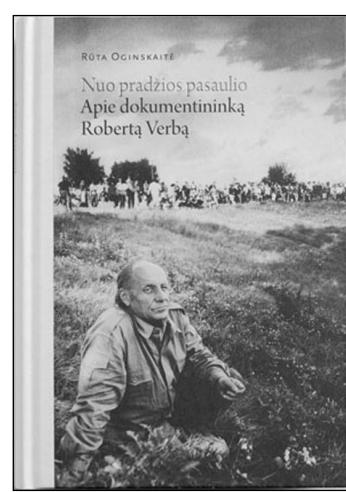
<p>NAMAI". Rež. – A. Mikutis 22 d. 18.30 – „GELEZIS IR SIDABRAS" (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas 24 d. 18.30 val. – PREMJERA! „ŠEKSRYSAP, ty. ŠEKSPYRAS" (pagal W. Shakespeare'o sonetus). Rež. – J. Čirauškaitė 25 d. 12 val. – A. Griciaus „DAKTARAS DOLITLIS" (pagal P. Loftingą). Rež. – R. Driežis</p>	<p>Mazoji salė 17 d. 18.30 – „PASVYDO" (A. Strazdo eilėraščiai pamatymai suaugusiems). Rež. ir dail. – A. Bagociūnaitė-Paukštienė 18 d. 12 ir 14 val. – N. Indriūnaitės „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI" (pagal brolį Grimmų pasaką). Rež. – N. Indriūnaitė 18 d. 18.30 – PREMJERA! K.I. Galczyriskio „ŽALIOJO ŽASINELIO TEATRAS". Rež. ir dail. – A. Mikutis 19 d. 14 val. – „PASAKA APIE VĘŽLIUKĄ". Rež. ir dail. – A. Mikutis 25 d. 14 val. – V. Palčinskaitės „BJAURUSIS ANČIUKAS" (H.Ch. Anderseno pasakos motyvais). Rež. – A. Pociūnas 25 d. 18.30 – V.V. Landsbergio „VILIS". Rež. – V.V. Landsbergis</p>	<p>23 d. 18 val. <i>Parketinėje salėje</i> – L. Razumovskojas ir A. Obrazcovo „ŽVAIGŽDŽIŲ VAIKAS" (O. Wilde'o kūrybos motyvais). Rež. – A. Lebeliūnas 23 d. 19 val. <i>Penktajoje salėje</i> – 20-asis Tarptautinis modernaus šokio festivalis. „UŽ REGOS LAUKO" (šokių teatras „Zawirowania", Lenkija); „LAISVÉS FANTOMAS" (šokėjas K. VANEK, Vokietija) 24 d. 18 val. <i>Ilgajoje salėje</i> – B. Srlbjanovič „SKERIAI". Rež. – R. Atkočiūnas 24 d. 18 val. <i>Parketinėje salėje</i> – PREMJERA! „NUTOLE TOLIAI" (pagal P. Širvio poeziją). Rež. – C. Graužinės 24 d. 21 val. <i>Penktajoje salėje</i> – 20-asis Tarptautinis modernaus šokio festivalis. „FORMOS" ir „DOMINIO" (Eksperimentinė šokio trupė, Brazilija) 25 d. 15 val. <i>Tavernos salėje</i> – Š. Aleichemo „MENDELIO MILIJONAI". Rež. – A. Pociūnas 25 d. 19 val. <i>Mazajoje scenoje</i> – D. Danis „PASKUTINÉ DIURANU DAINA. IŠPAŽINTIS". Rež. – A. Jankevičius</p>	<p>Koncertas, moksleivių piešinių ir rašinių konkursus laureatų apdovanojimas 20 val. <i>SPA Vilnius SANA</i> – A. Vitulskio tapybos darbų parodos atidarymas. Koncertas „Gražiausios lietuvių ir pasaulio kompozitoriių dainos". V. Noreika ir jo mokiniai K. Glinskaitė (sopranas), M. Lukošiūtė (sopranas), K. Damulė (tenoras), M. Vitulskis (tenoras), L. Gedraitytė (fortepijonas). Koncerto vedėjas V. Juodpusis</p>
<p>„Menų spaustuvė" 17 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – PREMJERA! ŠVENTĖ!. Chorėogr. – R. Butkus 18 d. 12 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ". Rež. – S. Degutytė („Stalo teatras") 18 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – modernaus šokio festivalis „Atvirk akių panoramos" (šokio teatras „Aura", teatras „Manantiales" (Ispanija), teatras „Tranvia" (Ispanija)) 19 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „DEKA-LOGAS". Rež. – G. Varnas (teatras „Utopia") 20 d. 16 val. <i>Infotekoje</i> – „Pasakų popietė mažyliams". Pasakas seka S. Degutytė („Stalo teatras") 21 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – A. Slapovskio „BATRAIŠIŠ". Rež. – K. Glušajevas 21 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „ATVIRAS RATAS". Rež. – A. Giniotis (teatras „Atviras ratis") 22 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – M. Korenkaitės „PAMIŠELIO UŽRAŠAI". Rež. – V. Sodeika (teatras „Utopia") 23 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – C. Graužinio „VISKAS ARBA NIEKO". Rež. – C. Graužinės (teatras „cezario grupė", „Menų spaustuvė") 24 d. 12, 14 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „AVI- NĖLIO KELIONĖ". Rež. – S. Degutytė („Stalo teatras") 24 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – trumpo metro meniniais filmiais apie žmones su negalia 25 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – M. Crimpo „PASIKĖSINIMAI". Rež. – C. Graužinės (teatras „cezario grupė")</p>	<p>24 d. 19 val. <i>Ilgojoje salėje</i> – A. Čechovo „PALATA". Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas 17 d. 18 val. <i>Penktajoje salėje</i> – „LAIMINGI" (pagal F. von Schillerio „Klastą ir meilę"). Rež. – A. Areimė 18 d. 18 val. <i>Penktajoje salėje</i> – „MODE- RATORIAI". Rež. – A. Kurienius 18 d. 19 val. <i>Parketinėje salėje</i> – „8 KVADRATINIAI METRAI". Rež. – G. Ivanauskas (G. Ivanausko teatras) 19 d. 15 val. <i>Tavernos salėje</i> – I. Hagerup „STIKLİNĖ ARBATOS SU CITRINA". Rež. – D. Juronytė 19 d. 19 val. <i>Mazajoje scenoje</i> – M. von Mayenburgo „BJAURUSIS SKALPELIO PJŪVIS". Rež. – V. Malinauskas</p>	<p>23 d. 12 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> – Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro ir Lietuvos nacionalinės filharmonijos 70-ojo koncertu sezono pradžia. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. – J. Domarkas), Kauno valstybinis choras (meno vad. ir vyr. dir. – P. Bingelis). Solistai S. Krylovas (smuikas, Italija), A. Krikščiūnaitė (sopranas), R. Novikaitė (mecosoprano), K. Alčauskis (tenoras), L. Norvaišas (bosasa). Dir. – J. Domarkas. Programoje F. Mendelssohno-Bartholdy, L. van Beethoveno kūriniai 19 d. 16 val. <i>Trakų pilies menėje</i> – vokalinės ir instrumentinės muzikos popietė. Valstybinis Vilniaus kvartetas. Solistas M. Vitulskis (tenoras). Dalvauja R. Blaškevičius (altas), E. Kulikauskas (violončelė). Programoje L. van Beethoveno, J. Brahmmo ir kt. kūriniai 25 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> – Lietuvos kamerinio orkestro 50-ojo koncertu sezono pradžia. Lietuvos kamerinis orkestras (meno vad. – S. Krylovės). Solistė M. Rubackytė (fortepijonas). Dir. – M. Pitrenas. Programoje J. Haydn, A. Schnitke's, M. Urbaičio, F. Mendelssohno-Bartholdy, L. van Beethoveno kūriniai</p>	<p>Koncertai Lietuvos nacionalinė filharmonija 18 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> – Lietuvos kamerinio orkestro 50-ojo koncertu sezono pradžia. Lietuvos kamerinis orkestras (meno vad. – S. Krylovės). Solistė M. Rubackytė (fortepijonas). Dir. – M. Pitrenas. Programoje J. Haydn, A. Schnitke's, M. Urbaičio, F. Mendelssohno-Bartholdy, L. van Beethoveno kūriniai Klaipėda Klaipėdos koncertų salė Festivalis „Permainy muzika" 17 d. 18 val. – atidarymo koncertas „Degali. Garsų energija". Klaipėdos kamerinis orkestras. Solistai D. Kirilauskas, M. Bačkus. Dir. – M. Piečaičius. Programoje R. Merkelio, M. Maros, O. Balakausko, J. Wolfe's kūriniai 22 d. 18 val. – koncertas „Čiurlionis. Transcedentinė meditacija". Pianistas R. Zubovas. Programoje M.K. Čiurlionio kūriniai</p>
<p>VGTU teatras-studija „Palėpė" 18 d. 15.30, 19 val. – „ŠEŠELIS" (pagal J. Švarco pjesę). Rež. – O. Kesminas</p>	<p>KAUNAS Kauno valstybinis dramos teatras 17 d. 18 val. <i>Ilgojoje salėje</i> – A. Čechovo „PALATA". Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas 17 d. 18 val. <i>Penktajoje salėje</i> – „LAIMINGI" (pagal F. von Schillerio „Klastą ir meilę"). Rež. – A. Areimė 18 d. 18 val. <i>Penktajoje salėje</i> – „MODERATORIAI". Rež. – A. Kurienius 18 d. 19 val. <i>Parketinėje salėje</i> – „8 KVADRATINIAI METRAI". Rež. – G. Ivanauskas (G. Ivanausko teatras) 19 d. 15 val. <i>Tavernos salėje</i> – I. Hagerup „STIKLİNĖ ARBATOS SU CITRINA". Rež. – D. Juronytė 19 d. 19 val. <i>Mazajoje scenoje</i> – M. von Mayenburgo „BJAURUSIS SKALPELIO PJŪVIS". Rež. – V. Malinauskas</p>	<p>Lietuvos muzikų rėmimo fondas 22 d. 18 val. <i>S. Vainiūno namuose</i> – vakaras, skirtas kanklininkėms R. Tamaičienei ir I. Balčyté-Nomicenci. Dalyvauja LMTA Liudviko instrumentų ir akordeono katedros studentai ir pedagogai <i>Druskininkų vasara su M.K. Čiurlioniu</i> 22 d. – festivalio pabaigos ir M.K. Čiurlionio gimtadieniu skirti renginiai: 16 val. <i>M.K. Čiurlionio memorialiniame muzikėjuje</i> – Druskininkų M.K. Čiurlionio muzikos mokyklos moksleivių ir mokytojų</p>	<p>koncertas, moksleivių piešinių ir rašinių konkursus laureatų apdovanojimas 20 val. <i>SPA Vilnius SANA</i> – A. Vitulskio tapybos darbų parodos atidarymas. Koncertas „Gražiausios lietuvių ir pasaulio kompozitoriių dainos". V. Noreika ir jo mokiniai K. Glinskaitė (sopranas), M. Lukošiūtė (sopranas), K. Damulė (tenoras), M. Vitulskis (tenoras), L. Gedraitytė (fortepijonas). Koncerto vedėjas V. Juodpusis</p>
<p>Bibliografinės žinios</p>	<p>FOTOGRAFIJA Kauno potvyniai : iš fotografo Stasio Lukošiaus archyvo / Kauno miesto muziejus ; [sudarytoja Rita Garbaravičienė]. – [Kaunas : Naujasis lankas, 2010]. – [31] p. : iliustr. – Tiražas [100] egz. – ISBN 978-9955-03-622-7</p>	<p>GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS Daiva Čepauskaitė : eilėraščiai. – Kaunas : Naujasis lankas : Kauno meno kūrėjų asociacija, 2010 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 63, [1] p. – (Poezijos pavasario laureatų bibliotekėlė ; kn. 9). – Tiražas 250 egz. – ISBN 978-9955-03-612-8</p>	<p>Gyvenimo dienoraštis : [eilėraščiai] / Emilia Černiauskaitė-Čepauskienė ; [kniga iliustruota autorės piešiniais]. – Kaunas : Naujasis lankas, 2010 (Kaunas : Morkūnas ir Ko). – 295, [1] p. : iliustr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-03-598-5</p>

Anonsai**„Nuo pradžios pasaulio“ – knyga apie Robertą Verbą**

Rugsėjo 21 d. 17.30 Nacionalinėje dailės galerijoje (Konstitucijos pr. 22, Vilnius) leidykla „Aida“ pristato Rūtos Oginskaitės knygą, skirtą Robertui Verbai (1932–1994), operatoriui ir režisieriui, lietuvių poetinių dokumentinių pradininkui. Verbos filmai „Senis ir žemč“, „Vincas Svirskis“, „Čiutyta rūta“, „Šimtamečių godos“, „Šventėn“ kuria epiškā gražios ir doros tautos portretą. Knygoje „Nuo pradžios pasaulio“ – archyvų saugomos istorijos, amžininkų prisiminimai, pokalbiai su Robertu Verba, diskusiai septynių jo filmų įrašais.

Nacionalinėje dailės galerijoje Roberto Verbos filmai šiemet jau ne kartą rodyti kaip parodos „Moters laikas. Skulptūra ir kinas“ dažlis. Šios peržiūros netgi padėjo susiformuoti neformaliam Verbos kino gerbėjų ratui. Knygos „Nuo pradžios pasaulio“ pasirodymas – galimybė prisiminti, giliau pažinti Roberto Verbos kiną, susigrąžinti šio menininko kūrybą. Leidinio pristatymo vakare dalyvaus kino kritikė, internetinio portalio „Lietuvos filmų centras“ redaktorė Rasa Paukštytė, istorikas Aurimas Švedas, tyrinėjantis sovietmečio visuomenės ir kultūros istoriją, knygos autorė R. Oginskaitė, rašiusi, kad „jau antras dešimtmetis Verba ilisi, o mano siela tebeklajoja po senus jo filmus. Juose užteks vetus visiems. Kviečiu.“

R. Paukštytės nuomone, R. Oginskaitės knyga „Nuo pradžios pasaulio“ yra „spalvingas iškilaus dokumentininko portretas, tačiau ši ištaiginga knyga svarbi ir tuo, kad tam tikra prasme reabilituoja praėjusio šimtmečio nacionalinį kiną, dažnai ir dabar laikomą viso labo ideologijos tarnaite. Erdvėje, kurią atveria knyga „Nuo pradžios pasaulio“, suskamba daugybės kino žmonių balai. Jų choras sukuria ne tik intriguojančią uždaros kino bendruomenės kasdienybę, bet ir iškelia nemažai

kultūrinio-socialinio gyvenimo niuansų. Jie verčia svarstyti apie konformizmo ir kūrybingumo santykius aname laike, o septynių Roberto Verbos filmų DVD – atrasti kūrėją, prisiminti puikius filmus, pasitikrinti savo vertinimus ir tarsi kalbėtis, diskutuoti su knygos autore ir visais knygos herojais. Be tokių lengvų skaiti ir gražių vartysi leidinių sunku išsivaizduoti ateities galimybes restauruoti mūsų kino istoriją. Kurtą ne ideologų, o menininkų, gyvų žmonių, kurių balsams autorė, atrodo, turi ypatingą klausą.“

Istorikas A. Švedas yra kalbinę ne vieną raiškią mokslo ir meno pasaulio asmenybę. Kaip atrodo knyga apie menininką istoriko žvilgsniu? Vakare, skirtame knygai apie Robertą Verbą, A. Švedas svarstys, ką praeities pažinimui gali duoti tylių pokalbiai apie dingstantį laiką, įvykius ir juose dalyvavusius žmones. Ar įmanoma vieno žmogaus portrete ižvelgti epochos kontūrus ir spalvas? Kaip šiandienio pasaulio triukšme pasakoti istorijas apie tai, kas labai trapu ir lengvai užmiršama?

Knygos pristatymo vakare bus rodomas Roberto Verbos filmas „Vincas Svirskis“ (1967), pats Verba, savo mokinio Kastyčio Mačiūno filmuotas 1993 metų gruodį, kai ruošesi onkologinei operacijai, viré „paskutinę vakarienę“ ir svarstė, kas yra gyvenimo prasmė.

LEIDYKLOS „AIDA“ INF.

ir garsios lietuvių kino asmenybės.

Pirmąjį paskaitą, skirtą kino klasicui Luisui Buñueliui, kartu su kino kritike Izolda Keidoštė pristatė režisierius A. Stonys. Režisierius pavidalijo mintimis apie klasikinį Europos kiną ir papasakojo, kokią įtaką jo kūrybai turėjo Europos režisierų darbai. „Paskaitų ciklė sulauksime ir daugiau svarbių svečių. Paskaitoje, skirtoje Ingmarui Bergmanui, žadėjo apsilankytį režisierius Algimantas Pupia. Taip pat planuojame į paskaitas kvieсти lietuvių kino aktorius“, – teigia A. Adomėnė.

13 paskaitų ciklas „Kino vakarai su Izolda“ vyks trečadieniais 18.30 kino teatre „Pasaka“. Daugiau informacijos apie reniginį www.kinopasaka.lt arba el. paštu pasaka@kinopasaka.lt

RENGĖJŲ INF.

Redaktorius – Linas Vildžiūnas
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Dailė – Monika Krikštoptaitė | Muzika – Kamilė Rupeikaitė
Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras – Sigita Ivaškaitė
Stilius – Rita Markulienė | Dizainas – Jokūbas Jacobskis
Maketas – Vanda Čemerkaite | www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras**VILNIUS****Forum Cinemas Vingis**

- 17–23 d. – Amaya (rež. M. Martinsonas) – 11.45, 14.40, 17, 19.45, 22 val.
Vėžliuko Semio nuotykių (3D, Belgija) – 11, 13.30, 16.15, 18.20
Meilė per atstumą (JAV) – 11.30, 13.45, 16.20, 19.10, 21.45
17, 20–23 d. – Karatė vaikis (JAV, Kinija) – 14.30, 17.30, 20.30; 18, 19 d. – 11.40, 14.30, 17.30, 20.30
17–23 d. – Marmadukas (JAV) – 11, 13.10, 15.20, 17.30
Pradžia (JAV, D. Britanija) – 11.15, 14.20, 18, 21 val.
Absoliutus blogis: pomirtinis gyvenimas (D. Britanija, JAV, Vokietija) – 12.15, 19, 22 val.
17 d. – Mačetė (JAV) – 16.40, 19.20, 21.40
18–23 d. – 19.20, 21.40
17–23 d. – Motina ir dukra (JAV, Ispanija) – 15.15, 20.45
17, 20–23 d. – Burtoninko mokinys (JAV) – 18 val.; 18, 19 d. – 12.30, 18 val.
17, 20–23 d. – Žaislų istorija 3 (JAV) – 14 val.; 18, 19 d. – 11.20, 14 val.
17–23 d. – Paskutinis Oro valdovas: Ango legenda (3D, JAV) – 15 val.
Šokis hip-hop ritmu 3 (JAV) – 21.20

Forum Cinemas Akropolis

- 17–23 d. – Amaya (rež. M. Martinsonas) – 11.45, 14.15, 16.30, 19, 21.30
Vėžliuko Semio nuotykių (3D, Belgija) – 10.15, 13, 15.45
17, 20–23 d. – Meilė per atstumą (JAV) – 14, 16.15, 18.45, 21 val.; 18, 19 d. – 11.30, 14, 16.15, 18.45, 21 val.
17, 20–23 d. – Absoliutus blogis: pomirtinis gyvenimas (D. Britanija, JAV, Vokietija) – 13.20, 15.20, 18, 20.30; 18, 19 d. – 11, 15.15; 20 d. – 12.30, 15.20
17–23 d. – Kaip prisijukinti slibiną (JAV) – 13 val.; 19 d. – 15.15
19 d. – Pradžia (JAV, D. Britanija) – 14.30; 23 d. – 19.30
21 d. – dirbtuvės „Sukurk savo animacinį filma“ – 19 val.
22 d. – „Kino vakarai su Izolda“ – 18.30
X Lenkų kino savaitė

Forum Cinemas Vingis

- 17 d. – Triukas – 19.15; 17 d. – Biogli namai – 21 val.; 18 d. – Mažoji Maskva – 17 val.; 19 d. – Koperniko žvaigždė – 13 val.; 19 d. – Vieniša moteris – 19 val.; 19 d. – Lenkų-rusų karas – 21 val.; 20 d. – Mistifikacija – 19 val.; 20 d. – Provincijos aktoriai – 21 val.; 21 d. – Kita monetos pusė – 13.30, 19 val.; 21 d. – Karštinė – 21 val.; 22 d. – Viskas, ką myliu – 18 val.; 23 d. – 17, 19 val.; 22 d. – Keturių naktytus su Ana – 21 val.

Ozo kino salė

- 17 d. – Skrydis virš gegutės lizdo (JAV) – 18 val.; 18 d. – 2001 metų kosminė odiseja (D. Britanija, JAV) – 16 val.; 20 d. – Ivano vaikystė (Rusija) – 18 val.; 21 d. – Veidrodis (Rusija) – 18 val.; 22 d. – Stalkeris (Rusija) – 18 val.; 23 d. – Malholando kelias (Francūzija, JAV) – 18 val.; 24 d. – Aš aptarnauvau Anglijos karalių (Čekija) – 18 val.; 25 d. – Amadeus (JAV) – 16 val.

KAUNAS

- Forum Cinemas
- 17, 18 d. – Amaya (rež. M. Martinsonas) – 12, 14, 16.30, 18.45, 21, 23.15; 19–23 d. – 12, 14, 16.30, 18.45, 21 val.
17–23 d. – Vėžliuko Semio nuotykių (3D, Belgija) – 10.15, 12.45, 15.30, 18.30
21 d. – Pornografinis ryšys (Belgija, Liuksemburgas, Prancūzija, Šveicarija) – 17.30
17 d. – Šokis hip-hop ritmu 3 (JAV) – 13.15, 16, 18.15, 20.45, 23 val.; 18 d. – 10.45, 13.15, 16, 18.15, 20.45, 23 val.; 19 d. – 10.45, 13.15, 16, 18.15, 20.45; 20–23 d. – Žaislų istorija 3 (JAV) – 13.15, 15.30; 18, 19 d. – 10.30, 13.15, 15.30
17–23 d. – Absoliutus blogis: pomirtinis gyvenimas (D. Britanija, JAV, Vokietija) – 18.45, 21.50; Vampyrų užkniso juodai (JAV) – 14, 19 val.; Nesunaikinami (JAV) – 16.15, 21.15; Mergina su drakono tatuiruote (Švedija, Danija, Vokietija) – 18.15, 21.30; Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

„Meilė per atstumą“

- Katės ir šunys 2: kačių kerštas (JAV) – 11, 13, 15 val.; Pradžia (JAV, D. Britanija) – 21 val.

ŠIAULIAI**Forum Cinemas**

- 17–23 d. – Amaya (rež. M. Martinsonas) – 11, 13.30, 16, 18.30, 21 val.; Vėžliuko Semio nuotykių (3D, Belgija) – 10.15, 12.45, 15.45
17, 20–23 d. – Meilė per atstumą (JAV) – 15, 18, 20.45; 18, 19 d. – 12, 15, 18, 20.45
17, 20–23 d. – Žaislų istorija 3 (JAV) – 13.15, 15.30; 18, 19 d. – 10.30, 13.15, 15.30
17–23 d. – Absoliutus blogis: pomirtinis gyvenimas (D. Britanija, JAV, Vokietija) – 18.45, 21.50; Vampyrų užkniso juodai (JAV) – 14, 19 val.; Nesunaikinami (JAV) – 16.15, 21.15; Mergina su drakono tatuiruote (Švedija, Danija, Vokietija) – 18.15, 21.30; Šrekas: ilgai ir laimingai (JAV) – 11.30

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VŠĮ „Meno dienos“, Bernardinų g. 10, 01124 Vilnius. Tel.: 2613039, 2617247. Faks. 2611926. El. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. I. Tiražas 1000 egz. Spausdino UAB „Ukmergės spaustuvė“, Vasario 16-osios g. 31, Ukmergė. Remia Spaudos, radijo ir televizijos rémimo fondas, Atvirios visuomenės instituto Pagalbos fondas Lietuvoje

